

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Αναγνώριση και Διαχείριση Διασυνοριακών Απειλών Εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε Περίοδο Ειρήνης

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Μοσχονάς Σκανδάλης

Τριμελής επιτροπή

Τελική έκδοση

Κόρινθος, 2017

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «Αναγνώριση και Διαχείριση Διασυνοριακών Απειλών Εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε Περίοδο Ειρήνης» του Μοσχονά **Σκανδάλη** αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την / / με γενική επίδοση:

- Καλώς
- Λίαν Καλώς
- Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

- 1.
- 2.
- 3.

Abstract

The International Risk Board proposes the IRGC method for threat identification and management. The aim is to improve understanding and risk management with significant impacts on the environment, human health and safety, the economy and society in general. The European Union seeks to ensure the sense of social security for its citizens by applying the above method to address cross-border threats. Cross-border threats can arise from cross-border crime or from accidental extraneous factors such as pandemics or environmental pollution. Cross-border crime includes terrorism, trafficking in human beings and the sexual exploitation of women and children, illicit drug and arms trafficking, money laundering, corruption, counterfeiting of means of payment, cybercrime, and organized crime. In this diploma thesis we study the most important threats and the ways in which they manifest themselves. It identifies the value elements that are threatened each time and the impact on European society. Finally, the EU's actions to tackle cross-border threats are analyzed and parallel to the actions under the IRGC.

Περίληψη

Το Διεθνές Συμβούλιο Διακυβέρνησης Κινδύνων προτείνει την μέθοδο IRGC για την αναγνώριση και διαχείριση απειλών. Ο σκοπός είναι να βελτιώσει την κατανόηση και τη διαχείριση κινδύνων με σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, την ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια, την οικονομία και την κοινωνία γενικότερα. Βασική επιδίωξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η εμπέδωση του αισθήματος κοινωνικής ασφάλειας στους πολίτες της. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί εφαρμόζοντας την παραπάνω μέθοδο για την αντιμετώπιση των διασυνοριακών απειλών. Οι διασυνοριακές απειλές δύναται να προέρχονται από την διασυνοριακή εγκληματικότητα ή από τυχαίους εξωγενείς παράγοντες όπως οι πανδημίες ή η μόλυνση του περιβάλλοντος. Στη διασυνοριακή εγκληματικότητα συγκαταλέγονται η τρομοκρατία, η εμπορία ανθρώπων και η γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, η παράνομη εμπορία ναρκωτικών και όπλων, το ξέπλυμα χρήματος, η διαφθορά, η παραχάραξη μέσων πληρωμής, η

κυβερνοεγκληματικότητα, καθώς και το οργανωμένο έγκλημα. Στην παρούσα διπλωματική εργασία μελετώνται οι σημαντικότερες απειλές και οι τρόποι με τους οποίους εκδηλώνονται. Εντοπίζονται τα στοιχεία αξίας που απειλούνται κάθε φορά και οι επιπτώσεις στην Ευρωπαϊκή κοινωνία. Τέλος αναλύονται οι ενέργειες της ΕΕ για την αντιμετώπιση των διασυνοριακών απειλών και πραγματοποιείται ένας παραλληλισμός με τις ενέργειες που προβλέπονται στο πλαίσιο IRGC.

Περιεχόμενα

Abstract.....	I
Περίληψη.....	I
1. Εισαγωγή.....	1
2. Αναγνώριση και διαχείριση απειλών σύμφωνα με το πλαίσιο IRGC.....	3
2.1 Εισαγωγή στο πλαίσιο IRGC	3
2.1.1 Προ-εκτίμηση 1 ^ο στάδιο	4
2.1.2 Αποτίμηση 2 ^ο στάδιο	5
2.1.3 Κρίση επιπέδων ανοχής και αποδοχής 3 ^ο στάδιο	6
2.1.4 Διαχείριση κινδύνων 4 ^ο στάδιο	7
2.1.5 Επικοινωνία	8
2.2 Συνεργασία και πολυπολιτισμικότητα	9
2.2.1 Η συνεργασία των κρατών.....	9
2.2.2 Η πολυπολιτισμικότητα.....	9
3. Διασυνοριακές απειλές	11
3.1 Εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών.....	11
3.2 Τρομοκρατία	12
3.3 Κλιματική αλλαγή.....	14
3.4 Πανδημίες.....	15
4. Ενέργειες ΕΕ για την αναγνώριση και διαχείριση των διασυνοριακών απειλών.....	18
4.1 ΕΕ και εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών.....	18
4.2 ΕΕ και τρομοκρατία	20
4.3 ΕΕ και κλιματική αλλαγή.....	22
4.4 ΕΕ και πανδημίες	24
5. Συμπεράσματα.....	27
Κατάλογος πηγών	29
Παράρτημα «Α»	1

1. Εισαγωγή

Πλαίσιο αναφοράς της εργασίας

Στη θεωρία των διεθνών σχέσεων, η εννοιολόγηση του όρου «ασφάλεια» μπορεί να κυμαίνεται από τη ρεαλιστική εκδοχή που ορίζει την ασφάλεια από την άποψη των στρατιωτικών απειλών προς τα κυρίαρχα κράτη, μέχρι τη νεοφιλελεύθερη εκδοχή που περιλαμβάνει προκλήσεις που απειλούν την κοινωνική ασφάλεια (Goetschel, 2000). Με τον όρο κοινωνική ασφάλεια εννοείται η προστασία της υγείας του πληθυσμού και η παροχή ενός αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης (Κοντιάδης, 2008). Το επίκεντρο της εργασίας είναι η ευρύτερη θεώρηση της κοινωνικής ασφάλειας. Τα ζητήματα ασφαλείας μελετώνται υπό το πρίσμα των διασυνοριακών απειλών όταν αυτές δεν προέρχονται από στρατιωτικές επιθετικές ενέργειες άλλου κράτους. Στη συνέχεια εξετάζονται ενδεχόμενες επιπτώσεις των διασυνοριακών απειλών στην κοινωνία της ΕΕ και τα άτομα που την απαρτίζουν.

Είναι χρήσιμο να γίνει αντιληπτό τί είναι αυτό που ορίζεται ως απειλή. Σύμφωνα με την προσέγγιση CORAS απειλή είναι οτιδήποτε μπορεί να οδηγήσει στην πρόκληση ενός ανεπιθύμητου αποτελέσματος. Είναι η αιτία που οδηγεί στο ανεπιθύμητο αποτέλεσμα και όχι το αποτέλεσμα καθαυτό (Lund, Solhaug, & Stolen, 2010, σελ. 48). Σύμφωνα με την μέθοδο διακυβέρνησης κινδύνων του Διεθνούς Συμβουλίου Διαχείρισης Κινδύνων [International Risk Governance Council (IRGC)], απειλή είναι το αίτιο ή η πηγή ενός ανεπιθύμητου περιστατικού, το οποίο μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το αίτιο ή η πηγή μπορούν να έχουν ακούσιο ή εκούσιο χαρακτήρα (International Risk Governance Council, 2012, σελ. 4).

Περιγραφή ζητήματος που πραγματεύεται η εργασία

Οι παγκόσμιες απειλές περιλαμβάνουν τις διασυνοριακές, τις διεθνείς και τις πανταχού παρούσες απειλές. Η αναγνώριση και η διαχείριση διασυνοριακών απειλών για την εσωτερική ασφάλεια της ΕΕ και την ασφάλεια των Ευρωπαίων πολιτών είναι το θέμα που ερευνάται στην εργασία. Οι διασυνοριακές απειλές δύναται να προέρχονται από την διασυνοριακή εγκληματικότητα ή από τυχαίους εξωγενείς παράγοντες όπως οι πανδημίες ή η μόλυνση του περιβάλλοντος (Renn & Walker, 2008, σελ. 3). Σύμφωνα με το άρθρο 83 της συνθήκης για την λειτουργία της ΕΕ στη διασυνοριακή εγκληματικότητα συγκαταλέγονται η τρομοκρατία, η εμπορία ανθρώπων και η γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, η παράνομη εμπορία ναρκωτικών και όπλων, το ξέπλυμα χρήματος, η διαφθορά, η παραχάραξη μέσων πληρωμής, η

κυβερνοεγκληματικότητα, καθώς και το οργανωμένο έγκλημα (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2010, σελ. 81). Στην παρούσα εργασία αναλύονται τα σημαντικότερα από τα παραπάνω διασυνοριακά εγκλήματα για λόγους οικονομίας χώρου.

Στόχος διερεύνησης που πραγματοποιείται στην εργασία

Η παρούσα εργασία στοχεύει στον εντοπισμό και διερεύνηση των ενεργειών που καταβάλλονται από τις κυβερνητικές ή υπερεθνικές αρχές της ΕΕ για να αντιμετωπιστούν οι αναγνωρισθείσες απειλές. Επιδιώκει τον προσδιορισμό ενδεχόμενων παραλήψεων σύμφωνα με τη μέθοδο IRGC τη βελτίωση των ήδη υφιστάμενων μεθόδων και την παροχή υποστήριξης στους αρμόδιους φορείς για ολοκληρωμένη διαχείριση κινδύνων.

Μεθοδολογικό πλαίσιο που πραγματοποιείται στην εργασία

Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιούμε τη μέθοδο διακυβέρνησης κινδύνων όπως ορίζεται στο πλαίσιο IRGC. Καταγράφονται οι ενέργειες της ΕΕ για τις κυριότερες διασυνοριακές απειλές και επιχειρείται η ερμηνεία της σκοπιμότητας των καταγεγραμμένων ενεργειών στη βάση του πλαισίου IRGC. Στο τέλος της εργασίας αποδεικνύεται η συμβολή του πλαισίου IRGC στη διακυβέρνηση των κινδύνων που αντιμετωπίζει η ΕΕ, μέσω της μελέτης των εκθέσεων των οργάνων της για την ενημέρωση των πολιτών και της ταυτοποίησης εφαρμοζόμενων ενεργειών όπως προβλέπονται από το IRGC.

Περίγραμμα εργασίας

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται εισαγωγικά στοιχεία, το πλαίσιο αναφοράς και το ζήτημα που πραγματεύεται η εργασία. Επιπλέον προσδιορίζεται ο στόχος και η βασική επιδίωξη του συντάκτη. Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται μία σύντομη και περιεκτική περιγραφή της μεθόδου αναγνώρισης και διαχείρισης κινδύνων σύμφωνα με το IRGC. Αναλύονται ένα προς ένα τα στάδια της μεθόδου και αποσαφηνίζονται κρίσιμες έννοιες για την κατανόηση του τρόπου διακυβέρνησης των κινδύνων. Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται περιγραφή των διασυνοριακών απειλών και των τρόπων με τους οποίους εκδηλώνονται. Εντοπίζεται το στοιχείο ή τα στοιχεία αξίας που απειλούνται κάθε φορά και οι επιπτώσεις στην Ευρωπαϊκή κοινωνία. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύονται οι ενέργειες της ΕΕ για την αντιμετώπιση των διασυνοριακών απειλών και πραγματοποιείται ένας παραλληλισμός με τις ενέργειες που προβλέπονται στο πλαίσιο IRGC. Ολοκληρώνοντας στο πέμπτο κεφάλαιο και έχοντας σχηματίσει μία πλήρη εικόνα για την έκταση των διασυνοριακών απειλών, τις επιπτώσεις τους και την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της ΕΕ για την αντιμετώπιση τους, διατυπώνονται συμπεράσματα ως προς την ορθότητα των ενεργειών της. Επίσης προτείνονται βελτιωτικές σκέψεις για πληρέστερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των απειλών.

2. Αναγνώριση και διαχείριση απειλών σύμφωνα με το πλαίσιο IRGC

Το Διεθνές Συμβούλιο Διαχείρισης Κινδύνων [International Risk Governance Council (IRGC)] είναι ένας μη κερδοσκοπικός και ανεξάρτητος Οργανισμός ο οποίος σκοπό έχει να βελτιώσει την κατανόηση και τη διαχείριση κινδύνων που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε τομείς όπως το περιβάλλον, η ανθρώπινη υγεία και ασφάλεια, η οικονομία και η κοινωνία γενικότερα (International Risk Governance Council, 2012, σελ. 3). Για να το επιτύχει αυτό πραγματοποιεί διάκριση μεταξύ κινδύνων και απειλών. Ένας κίνδυνος μπορεί να εξελιχθεί σε απειλή εφόσον δεν γίνει σωστή διαχείριση του. Ως κίνδυνος ορίζεται η αβέβαιη συνέπεια κάποιου γεγονότος ή δραστηριότητας σε στοιχείο αξίας για τον άνθρωπο. Είναι ο συνδυασμός της πιθανότητας να εκδηλωθούν οι συνέπειες ορισμένης δραστηριότητας και της σοβαρότητας των συνεπειών στο στοιχείο αξίας για τον άνθρωπο. Ως απειλή ορίζεται η πιθανή βλάβη ή ζημία η οποία ενδέχεται να προκληθεί από τον κίνδυνο, εφόσον δεν γίνει ορθή διαχείριση του. (Renn & Walker, 2008, σελ. 5-6). Το IRGC αναπτύσσει έννοιες σχετικές με την διακυβέρνηση των κινδύνων, παρέχει πληροφορίες που αφορούν τους κινδύνους και τέλος αναπτύσσει πολιτικές για την διακυβέρνηση τους και τις προτείνει στους αρμόδιους φορείς (International Risk Governance Council, 2012, σελ. 3).

2.1 Εισαγωγή στο πλαίσιο IRGC

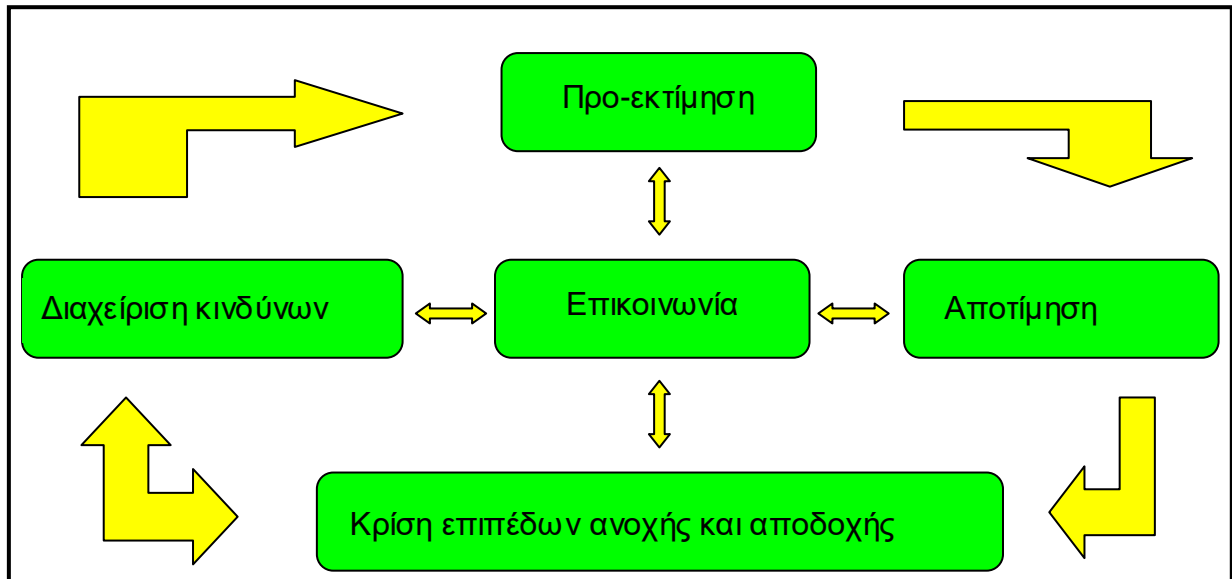
Η Μέθοδος διακυβέρνησης κινδύνων του IRGC είναι μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την κατανόηση, ανάλυση και διαχείριση σημαντικών ζητημάτων. Παρέχει καθοδήγηση, ακόμη και σε πολύπλοκες περιπτώσεις ή με υψηλό βαθμό ασάφειας. Μπορεί να συμβάλει στην ανίχνευση κενών στην διαδικασία διακυβέρνησης κινδύνων και καθοδηγεί τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων, ώστε να ενεργούν βάσει γνωστών γεγονότων, κοινωνικών αξιών και συμφερόντων (International Risk Governance Council, 2012, σελ. 7).

Το πλαίσιο εξετάζει τόσο την πραγματική διάσταση του κινδύνου, δηλαδή τα μετρήσιμα αποτελέσματα που έχει επί του στοιχείου αξίας που πρέπει να προστατευτεί, όσο την κοινωνικοπολιτική διάσταση του κινδύνου, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται ο κίνδυνος όταν απειλούνται συναισθήματα και αξίες. Η ουσιαστική συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων ή ακόμα και του συνόλου της κοινωνίας, επιβάλλεται προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά ο συστημικός κίνδυνος, δηλαδή ο κίνδυνος που αφορά την κοινωνία γενικότερα και δεν έχει γεωγραφικούς περιορισμούς. Επίσης βασική προϋπόθεση για την επιτυχή διαχείριση του κινδύνου είναι η λήψη αποφάσεων οι οποίες πρέπει να είναι πολιτικά και νομικά εφικτές, καθώς και ηθικά και κοινωνικά αποδεκτές (International Risk Governance

Council, 2015, σελ. 12). Το πλαίσιο ανάλυσης περιλαμβάνει τα στάδια όπως φαίνονται στην εικόνα 1:

Εικόνα 1: Πλαίσιο IRGC

2.1.1 Προ-εκτίμηση 1^ο στάδιο

Η προσέγγιση του IRGC ξεκινά με την προεκτίμηση και περιλαμβάνει τέσσερις φάσεις: το πλαίσιο αναφοράς, την προειδοποίηση, το φιλτράρισμα και την ορολογία. Σε αυτό το στάδιο μελετάμε κινδύνους και τις πιθανές επιπτώσεις στο στοιχείο αξίας που επιθυμούμε να προστατεύσουμε.

Οι κίνδυνοι είναι πνευματικές «κατασκευές». Πιο απλά, αυτό που θεωρείται κίνδυνος για κάποιον, μπορεί να είναι ευκαιρία για έναν άλλον. Αυτό σημαίνει ότι ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζεται ο κίνδυνος είναι διαφορετικός και εξαρτάται από το **πλαίσιο αναφοράς** κάθε κινδύνου. Ένας κίνδυνος μπορεί να ορίζεται από πολιτισμικές αξίες όπως η αξία της ανθρώπινης ζωής και η ανάγκη προστασίας της, από θεσμικούς ή οικονομικούς παράγοντες, όπως εθνικές κυβερνήσεις ή εταιρείες και τέλος από την επιστημονική κοινότητα ή το ευρύ κοινό. Επίσης το τί επιλέγεται ως κίνδυνος και ποια είδη προβλημάτων χαρακτηρίζονται ως κίνδυνοι από τους κοινωνικούς παράγοντες συχνά αποτελεί πεδίο σύγκρουσης μεταξύ τους, λόγω διαφορετικών αντιλήψεων και συμφερόντων. Οι απαντήσεις στα παραπάνω συνθέτουν το πλαίσιο αναφοράς (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 23-24).

Το επόμενο μέρος του σταδίου προεκτίμησης, αφορά τα μέσα **έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης**. Μετά τον προσδιορισμό του πλαισίου αναφοράς, είναι πολύ πιθανό να υπάρχουν προβλήματα στον εντοπισμό και στην συλλογή σημάτων κινδύνου. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη συντονισμού των προσπάθειών από τα αρμόδια όργανα σε ό,τι αφορά τη συλλογή και ερμηνεία πληροφοριών. Επιπλέον έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ των παραπάνω οργάνων προκαλεί δυσλειτουργία στο σύστημα προειδοποίησης (International Risk Governance

Council, 2015, σελ. 25). Η έγκαιρη προειδοποίηση επιτυγχάνεται με την συστηματική αναζήτηση νέων κινδύνων και συμβάλλει καταλυτικά στην έγκαιρη αντιμετώπιση τους.

Έπειτα ακολουθεί το **φιλτράρισμα** των κινδύνων που έχουν εντοπιστεί παραπάνω. Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για μία διαδικασία επιλογής των κινδύνων αναλόγως της σημαντικότητας τους με σκοπό να ενεργοποιηθούν οι ενέργειες χειρισμού τους. Τα κριτήρια επιλογής κινδύνου έχουν να κάνουν με την επικινδυνότητα, τον αντίκτυπο, την πιθανότητα εκδήλωσης, το κόστος ανάληψης, την εμμονή κ.α. Η προεκτίμηση τελειώνει με την **ορολογία**, δηλαδή τον προσδιορισμό των εννοιών, των παραδοχών και των παραμέτρων με βάση τις οποίες θα γίνει η επιστημονική προσέγγιση του κινδύνου (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 26).

Συνοψίζοντας η προεκτίμηση διευκρινίζει τις διάφορες προοπτικές κινδύνου, καθορίζει τα ζητήματα που πρέπει να εξεταστούν και αποτελεί τη βάση για τον τρόπο αξιολόγησης και διαχείρισης του κινδύνου. Συμβάλλει στην ευρύτερη κατανόηση και την ορθή προσέγγιση του και οδηγεί στην ανάπτυξη μιας πιο ολοκληρωμένης λύσης.

2.1.2 Αποτίμηση 2^ο στάδιο

Ο σκοπός της αποτίμησης είναι η δημιουργία γνώσης που συνδέει ειδικούς παράγοντες κινδύνου με αβέβαιες αλλά πιθανές συνέπειες (Lave 1987, Graham and Rhomborg 1996) όπως είπαν οι Renn & Walker (2008, σελ. 14). Η αποτίμηση πρέπει να γίνεται για κάθε αναγνωρισθέντα κίνδυνο ξεχωριστά. Τα στάδια της αποτίμησης εξαρτώνται από το αίτιο - πηγή που προκαλεί τον κίνδυνο, παρόλα αυτά μπορεί να γίνει ομαδοποίηση σε τρία κύρια στάδια:

- την αναγνώριση του κινδύνου.
- την αξιολόγηση της έκθεσης και της τρωτότητας του στοιχείου αξίας στον κίνδυνο.
- την εκτίμηση του κινδύνου (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 27).

Η αναγνώριση του κινδύνου, αναφέρεται στον προσδιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων του κινδύνου επί του στοιχείου αξίας. Η αξιολόγηση της έκθεσης στον κίνδυνο, προσδιορίζει τον βαθμό στον οποίο είναι εκτεθειμένο το στοιχείο αξίας στον κίνδυνο, ενώ η τρωτότητα τον βαθμό στον οποίο το στοιχείο αξίας είναι τρωτό από τον επικίνδυνο παράγοντα. Η εκτίμηση του κινδύνου συνδυάζει την πιθανότητα εκδήλωσης του κινδύνου και τη σοβαρότητα των συνεπειών του. Συνηθίζεται από τους ερευνητές να δημιουργούν σενάρια στα οποία ενσωματώνουν τις εκτιμήσεις κινδύνων και με ανάλογες αλλαγές των μεταβλητών μελετούν τις επιπτώσεις του κινδύνου στο στοιχείο αξίας (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 27). Σκοπός των παραπάνω σταδίων είναι η «κατανόηση» του κινδύνου, δηλαδή ο προσδιορισμός της αξίας η οποία διακυβεύεται, ο καθορισμός της πιθανότητας εκδήλωσης του κινδύνου και των συνεπειών του καθώς επίσης και ο υπολογισμός του βαθμού έκθεσης και της τρωτότητας του στοιχείου αξίας στον κίνδυνο

Στην εκτίμηση κινδύνου γίνεται συστηματική χρήση αναλυτικών μεθόδων που βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις πιθανότητες. Μέσω των πιθανοτήτων υπολογίζονται ποσοτικά και ποιοτικά αβεβαιότητες ως προς την εκδήλωση και τις επιπτώσεις του κινδύνου. Παρά την συστηματική μελέτη του κινδύνου ενδέχεται να παραμένει ένα ποσοστό αβεβαιότητας είτε ως προς την εκδήλωση του, είτε ως προς τις επιπτώσεις του. Ο υπολογισμός και η μείωση της παραμένουσας αβεβαιότητας είναι μία από τις κύριες προκλήσεις της εκτίμησης κινδύνων (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 28).

2.1.3 Κρίση επιπέδων ανοχής και αποδοχής 3^ο στάδιο

Σε αυτό το στάδιο γίνεται η συλλογή όλων των απαραίτητων δεδομένων για την λήψη αποφάσεων σχετικά με την ανεκτικότητα, την μη ανεκτικότητα στον κίνδυνο και την αποδοχή του κινδύνου. Ένας κίνδυνος θεωρείται «αποδεκτός» όταν ο συνδυασμός της πιθανότητας εκδήλωσης του και της έκτασης των συνεπειών του βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Αυτό σημαίνει ότι ο κίνδυνος δεν χρειάζεται περαιτέρω ενέργειες χειρισμού. «Ανεκτός» θεωρείται ο κίνδυνος που προκύπτει από συγκεκριμένη δραστηριότητα η οποία αναλαμβάνεται στο πλαίσιο υλοποίησης ενός στόχου και τα οφέλη που προκύπτουν από την επίτευξη του στόχου είναι σημαντικότερα από τις δυσμενείς επιπτώσεις του κινδύνου, σε περίπτωση εκδήλωσης του. Είναι σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι για τη μείωση του «ανεκτού» κινδύνου εντός εύλογων ορίων, απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες. «Μη ανεκτός» είναι ο κίνδυνος ο οποίος πρέπει οπωσδήποτε να αποφευχθεί. Σε αυτή την περίπτωση οι ανεπιθύμητες συνέπειες είναι κατά πολύ περισσότερες και σημαντικότερες από τα οφέλη που ενδεχομένως επιτυγχάνονται (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 36).

Η κρίση για την ανεκτικότητα ή μη και την αποδοχή του κινδύνου εξαρτάται από τη χρήση πολλών και διαφορετικών πηγών γνώσης, καθώς επίσης και από τα συμπεράσματα που προκύπτουν από το στάδιο της αποτίμησης (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 37). Η διαδικασία εκτίμησης της ανεκτικότητας ή μη και της αποδοχής ενός κινδύνου μπορεί να διαρθρωθεί σε δύο βήματα: **τον χαρακτηρισμό του κινδύνου και την αξιολόγηση κινδύνου**. Το πρώτο βήμα, «χαρακτηρισμός κινδύνου», αφορά την κρίση σχετικά με την ανοχή ή την αποδοχή ενός κινδύνου. Περιλαμβάνει εκτιμήσεις κινδύνου, εναπομείνασα αβεβαιότητα ως προς την εκδήλωση ή τις επιπτώσεις του κινδύνου, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις και πιθανά σενάρια έκβασης του κινδύνου. Κατά τον χαρακτηρισμό του κινδύνου κρίνεται η σοβαρότητα του και προτείνονται πιθανές επιλογές αντιμετώπισης του (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 39).

Στο δεύτερο βήμα, **αξιολόγηση των κινδύνων**, εξετάζονται πτυχές που αφορούν τις κοινωνικές ανάγκες, την ισορροπία κινδύνου/οφέλους και τις πολιτικές προτεραιότητες. Ο κύριος στόχος είναι η διατύπωση συμπερασμάτων ως προς την ανοχή και την αποδοχή, βασισμένα στην στάθμιση πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων και στον

έλεγχο των πιθανών επιπτώσεων στην ποιότητα ζωής. Η συμμετοχή των ενδιαφερομένων και της κοινωνίας είναι απαραίτητη για την επιτυχή διαχείριση των κινδύνων (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 40).

2.1.4 Διαχείριση κινδύνων 4^ο στάδιο

Η διαχείριση του κινδύνου ξεκινά με την μελέτη όλων των σχετικών πληροφοριών, όπως μελέτες αντίληψης κινδύνου, εκτιμήσεις οικονομικών επιπτώσεων του κινδύνου, τις κρίσεις που έγιναν στο 3^ο στάδιο και αφορούν τον χαρακτηρισμό και την αξιολόγηση του κινδύνου κ.α. Με βάση το παραπάνω υλικό και τα συμπεράσματα του 3^{ου} σταδίου για την ανοχή - αποδοχή του κινδύνου διαμορφώνονται, αξιολογούνται, και επιλέγονται οι τρόποι διαχείρισης του. Ζητούμενο σε αυτό το στάδιο για κάθε κίνδυνο που ταξινομείται ως ανεκτός είναι να σχεδιάζονται και να εφαρμόζονται δράσεις που θα τον καθιστούν αποδεκτό με την πάροδο του χρόνου (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 40-41).

Ουσιαστικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ανεκτοί κίνδυνοι οι οποίοι χρειάζονται κατάλληλη και επαρκή διαχείριση. Ο αποδεκτός κίνδυνος είναι εύκολο να αντιμετωπιστεί, ενώ ο μη αποδεκτός πρέπει να μην αναλαμβάνεται. Σε κάθε περίπτωση, οι διαχειριστές κινδύνου αξιολογούν τον μη αποδεκτό κίνδυνο για να τον αντιμετωπίσουν. Συγκεκριμένα, αντικαθιστούν την επικίνδυνη δραστηριότητα η οποία πιθανόν να προκαλέσει τις μη αποδεκτές συνέπειες με μία άλλη δραστηριότητα η οποία προκαλεί τα ίδια ή παρεμφερή επιθυμητά αποτελέσματα και παράλληλα δεν επιφέρει τις αρνητικές συνέπειες τις οποίες επιθυμούμε να αποφύγουμε. Είναι σημαντικό να μην προκαλείται επιπλέον ή μεγαλύτερος κίνδυνος από τον ήδη υπάρχοντα. Σε ότι αφορά τους ανεκτούς κινδύνους, οι διαχειριστές κινδύνου πρέπει να επιλέξουν δράσεις και διορθωτικά μέτρα που απαιτούνται για την αποφυγή, μείωση, μεταφορά σε τρίτους, άμβλυση, μεταβολή ή διατήρηση της επικίνδυνης δραστηριότητας έτσι ώστε να αποκομίσουν αν όχι ίδια, παρόμοια οφέλη (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 41).

Οι διαχειριστές κινδύνων δημιουργούν και αναπτύσσουν ποικίλες επιλογές με σκοπό να τις αξιολογήσουν. Η αξιολόγηση των επιλογών γίνεται σε σχέση με προκαθορισμένα κριτήρια και βασίζεται στην αποτελεσματικότητα, την απόδοση, την δικαιοσύνη, την βιωσιμότητα και την ηθική αποδοχή από το κοινωνικό σύνολο. Επιλέγουν τις καταλληλότερες από αυτές συγκρίνοντας τις αναλύσεις κόστους - οφέλους και θέτουν σε εφαρμογή τη βέλτιστη. Τέλος, παρακολουθούν την αποτελεσματικότητά της και προβαίνουν στην αναθεώρησή της, εάν είναι απαραίτητο. Είναι πιθανό να εφαρμόσουν δύο ή και περισσότερους τρόπους διαχείρισης κινδύνου. Σε κάθε περίπτωση, η στρατηγική που θα εφαρμοστεί δεν πρέπει να δημιουργεί περισσότερους κινδύνους ή περισσότερες αβεβαιότητες από την προηγούμενη κατάσταση (International Risk Governance Council, 2012, σελ. 18).

Η παραπάνω αλληλουχία δεν αποτελεί μια γραμμική σχέση μίας κατεύθυνσης. Τα νέα δεδομένα και οι νέες επιλογές που προκύπτουν επιβάλουν την θεώρηση της ως μία

κυκλική και επαναλαμβανόμενη διαδικασία με σκοπό την επανεξέταση και αναπροσαρμογή κάθε βήματος από τους διαχειριστές κινδύνου, προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η δημιουργία εναλλακτικών λύσεων και η επιλογή των καταλληλότερων, πρέπει να θεωρείται ως μια δυναμική διαδικασία (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 44).

2.1.5 Επικοινωνία

Η αποτελεσματική επικοινωνία αποτελεί τον συνδετικό ιστό του πλαισίου IRGC και είναι απαραίτητη σε όλα τα στάδια, από τη διαμόρφωση του θέματος έως την παρακολούθηση των επιπτώσεων του. Υπάρχει και εξελίσσεται παράλληλα με τα προηγούμενα τέσσερα στάδια της μεθόδου διακυβέρνησης κινδύνων. Η επικοινωνία πρέπει να είναι μια αμφίδρομη διαδικασία, όπου συμμετέχουν όχι μόνο οι διαχειριστές κινδύνου αλλά και οι πολίτες. Η επικοινωνία είναι το μέσο με το οποίο οι διαχειριστές κινδύνων, κατανοούν τι συμβαίνει και αντιλαμβάνονται ποιες είναι οι ευθύνες τους στην διαδικασία διαχείρισης κινδύνων, Επίσης με την επικοινωνία διασφαλίζεται η ενημέρωση των πολιτών σε ότι αφορά το σκεπτικό της απόφασης για την διακυβέρνηση κινδύνων. Η συνεργασία μεταξύ των επιστημόνων, η στενή ομαδική εργασία μεταξύ του νομικού και τεχνικού προσωπικού και η συνεχής επικοινωνία μεταξύ των υπευθύνων για τη χάραξη πολιτικής αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης κινδύνων. Στόχος της επικοινωνίας είναι να δοθεί στους πολίτες η δυνατότητα να είναι ενήμεροι για ενδεχόμενους κινδύνους που προκύπτουν από δικές τους επιλογές και να είναι σε θέση να καταλήγουν στις πιο ωφέλιμες αποφάσεις. (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 54-55).

Η αποτελεσματική επικοινωνία επιτυγχάνεται με την εκπαίδευση του κοινού, με την προτροπή για αλλαγές στην συμπεριφορά του, με την καλλιέργεια πνεύματος εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και αρμόδιων φορέων και με την συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις. Σε κάθε περίπτωση οι πληροφορίες που παρέχονται μέσω της επικοινωνίας πρέπει να είναι κατανοητές από όλους. Ο αντίκτυπος της αποτελεσματικής επικοινωνίας είναι εμφανής στην σωστή αντιμετώπιση του κινδύνου. Η αποτυχημένη επικοινωνία πιθανόν να προκαλέσει εμπλοκή στη διαδικασία διαχείρισης κινδύνου και αυτό ίσως οδηγήσει σε ακατάλληλη συμπεριφορά σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ή κινδύνου (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 55).

Οι επιστήμονες, οι επικοινωνιολόγοι και οι αρχές ενθαρρύνονται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην επικοινωνία σχετικά με τον κίνδυνο, επειδή η αποτελεσματική επικοινωνία συμβάλλει σημαντικά στην επιτυχία του προγράμματος διαχείρισης κινδύνων (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 57). Παρόλα αυτά είναι σημαντικό να μην ξεχνάμε ότι καθήκον των επικοινωνιολόγων είναι να δίνουν απαντήσεις στα ερωτήματα των πολιτών και όχι να αποφασίζουν τι πρέπει να γνωρίζουν. (Kasperson, R., & Stallen, P., 1991). Σε διεθνές επίπεδο, μέσω της επιτυχημένης επικοινωνίας, το πλαίσιο μπορεί να συμβάλλει στην εναρμόνιση των

προσεγγίσεων διακυβέρνησης των κινδύνων και να εντοπίσει κοινούς παρονομαστές για τον χειρισμό του κινδύνου σε έναν παγκοσμιοποιημένο και πολυπολιτισμικό κόσμο (International Risk Governance Council, 2012, σελ. 23).

2.2 Συνεργασία και πολυπολιτισμικότητα

Η συνεργασία των κρατών ή φορέων, αλλά και η αντίληψη της διαφορετικότητας των πολιτισμών, συμβάλει καταλυτικά στην κατανόηση των κινδύνων και στην επιτυχή λήψη και υλοποίηση αποφάσεων για την διαχείριση τους.

2.2.1 Η συνεργασία των κρατών

Το IRGC διευκολύνει την καλύτερη κατανόηση των κινδύνων και των επιστημονικών, πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών προεκτάσεων που μπορεί να έχουν. Αναπτύσσει την στρατηγική για την αξιολόγηση, την διαχείριση και την αντιμετώπιση του κινδύνου. Επειδή η εργασία επικεντρώνεται στην κατηγορία των διασυνοριακών κινδύνων είναι ωφέλιμο να γίνει διαχωρισμός μεταξύ του κινδύνου και του συστημικού κινδύνου όπως ορίζονται στο πλαίσιο IRGC. **Κίνδυνος** είναι η αβέβαιη συνέπεια ενός γεγονότος ή κάποιας δραστηριότητας σε κάτι που έχει αξία για τον άνθρωπο. Αυτή η «αβέβαιη συνέπεια» έχει γενικά αρνητική επίπτωση στο στοιχείο αξίας το οποίο πρέπει να προστατευτεί. **Συστημικός κίνδυνος** είναι ο κίνδυνος ο οποίος δύναται να προκαλέσει αρνητικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις και απειλεί τη λειτουργικότητα μιας υπηρεσίας ή μιας ανάγκης που είναι ουσιώδης για την οικονομία ή την κοινωνία (International Risk Governance Council, 2012, σελ. 5).

Ο συστημικός κίνδυνος σε αρκετές περιπτώσεις δεν περιορίζεται από τα εθνικά σύνορα. Η διαχείριση του δεν γίνεται αποτελεσματικά μόνο από έναν φορέα ή ένα κράτος, αντιθέτως είναι απαραίτητη μια ολοκληρωμένη και συστηματική προσέγγιση διακυβέρνησης (International Risk Governance Council, 2012, σελ. 5). Αυτές οι περιπτώσεις συστημικών κινδύνων, στην παρούσα εργασία αναφέρονται ως διασυνοριακοί κίνδυνοι. Για παράδειγμα, η εμπορία ανθρώπων είναι ο διασυνοριακός κίνδυνος που απειλεί την ανάγκη του κοινωνικού συνόλου να αισθάνεται ασφαλές. Η καταπολέμηση του παραπάνω εγκλήματος απαιτεί την συνεργασία των αστυνομικών και τελωνιακών αρχών, όσο το δυνατόν περισσότερων κρατών, την δημιουργία ενός κοινού νομικού πλαισίου αντιμετώπισης του κινδύνου και την χάραξη κοινής πολιτικής για υλοποίηση ενεργειών με στόχο την εξάλειψη του. Συνεπώς η διακυβέρνηση των συστημικών κινδύνων απαιτεί τη συνεργασία τόσο μεταξύ των χωρών όσο και μεταξύ των φορέων ενός κράτους.

2.2.2 Η πολυπολιτισμικότητα.

Η ανθρώπινη συμπεριφορά σε σχέση με τον κίνδυνο διέπεται από τις κοινωνικές αξίες, τις αντιλήψεις και εν γένει την κουλτούρα των κοινωνιών ως προς τις επιπτώσεις του κινδύνου. Για παράδειγμα σε ότι αφορά τις γενετικά τροποποιημένες τροφές ή την

μόλυνση του περιβάλλοντος υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα ανοχής μεταξύ των κρατών. Αυτό οφείλεται στην διαφορετικότητα των κοινωνιών ως προς την αντίληψη τους για τον κίνδυνο. Συνεπώς, είναι αναγκαίο να λαμβάνουμε υπόψη την διαφορετικότητα των πολιτισμών, των νομικών πλαισίων και της κουλτούρας των κοινωνιών με βάση την οποία αρκετές φορές προσδιορίζεται ο κίνδυνος, καθώς επίσης και τις διαφορετικές μεθόδους που απαιτούνται για τη διαχείριση και την επικοινωνία των κινδύνων (Renn & Walker, 2008, σελ. 48-52).

3. Διασυνοριακές απειλές

Οι διασυνοριακές απειλές δύναται να προέρχονται από την διασυνοριακή εγκληματικότητα ή από τυχαίους εξωγενείς παράγοντες όπως οι πανδημίες ή η ατμοσφαιρική ρύπανση (Renn & Walker, 2008, σελ. 3). Στη διασυνοριακή εγκληματικότητα συγκαταλέγονται η τρομοκρατία, η εμπορία ανθρώπων και η γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, η παράνομη εμπορία ναρκωτικών και όπλων, το ξέπλυμα χρήματος, η διαφθορά, η παραχάραξη μέσων πληρωμής, η κυβερνοεγκληματικότητα, καθώς και το οργανωμένο έγκλημα (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2010, σελ. 81). Όλα τα παραπάνω αντιμετωπίζονται ως απειλές επειδή πρόκειται για υπαρκτές καταστάσεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στον τρέχοντα χρόνο με καταγεγραμμένες άμεσες και έμμεσες βλάβες ή ζημιές για τους πολίτες. Παρακάτω αναλύονται οι σημαντικότερες διασυνοριακές απειλές για λόγους οικονομίας χώρου.

3.1 Εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η εμπορία ανθρώπων αποτελεί διασυνοριακό έγκλημα (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2011, σελ. 1) και παραβιάζει τα θεμελιώδη δικαιώματα των ανθρώπων, όπως το δικαίωμα της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας τα οποία προβλέπονται στον χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2010, σελ. 392-393). Ως εμπορία ανθρώπων νοείται η πρόσληψη για εργασία, μεταφορά, διακίνηση ή στέγαση προσώπων μέσω κάθε μορφής εξαναγκασμού ή απάτης με απώτερο σκοπό την εκμετάλλευση του. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει την σεξουαλική εκμετάλλευση, την καταναγκαστική εργασία τον εξαναγκασμό σε εγκληματικές ενέργειες, την δουλεία και την αφαίρεση ανθρωπίνων οργάνων (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2011, σελ. 6).

Ο σκοπός για τον οποίο διεξάγεται η εμπορία ανθρώπων διαφέρει αναλόγως του φύλου. Η εμπορία γυναικών γίνεται κυρίως για την προώθηση τους στην βιομηχανία του sex ή για οικιακή εργασία. Επίσης έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο της στρατολόγησης εγκύων με σκοπό την εξαναγκαστική πώληση των βρεφών τους. Αντιθέτως η εμπορία ανδρών γίνεται κυρίως για εκμετάλλευση εργασίας στον κατασκευαστικό ή γεωργικό τομέα συνήθως. Τα παιδιά επειδή είναι ευάλωτα για προφανείς λόγους, κινδυνεύουν να πέσουν θύματα των ενηλίκων και συνεπώς έχουν ανάγκη μεγαλύτερης προστασίας από οποιονδήποτε άλλο. Η εμπορία παιδιών γίνεται για ποικίλους λόγους, από την αναγκαστική παιδεία, η οποία θεωρείται ως μία μορφή καταναγκαστικής εργασίας, έως την σεξουαλική εκμετάλλευση. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι λόγοι εμπορίας παιδιών δεν εξαρτώνται από το φύλο Το εμπόριο ανθρωπίνων οργάνων είναι ένα έγκλημα το οποίο εμπίπτει στην κατηγορία της εμπορίας ανθρώπων ανεξαρτήτως ηλικίας ή φύλου και συνιστά σοβαρή παραβίαση της

ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της σωματικής ακεραιότητας (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2011, σελ. 2-7).

Ο τρόπος δράσης των κυκλωμάτων είναι σχετικά απλός. Στοιχοποιούν κοινωνικά και οικονομικά αδύναμες οικογένειες, παρασύρουν τις οικογένειες να αναλάβουν δυσανάλογα χρέη τα οποία δεν θα είναι σε θέση να αποπληρώσουν με αποτέλεσμα να απομακρύνουν παιδιά από τις οικογένειες τους ή κάποιο ενήλικο μέλος, με σκοπό κάποιου «είδους εργασία» ως μορφή αποπληρωμής των χρεών. Αυτή η εργασία η οποία δεν είναι ξεκάθαρα προσδιορισμένη στα θύματα συνήθως είναι η επαιτεία, η πορνεία και κάθε είδους εκμετάλλευση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016α, σελ. 9). Ένας επιπλέον τρόπος εξαπάτησης των θυμάτων γίνεται μέσω του διαδικτύου. Οι θύτες, μεμονωμένοι ή σε ομάδες, έχουν πρόσβαση γρηγορότερα και ευκολότερα σε μεγαλύτερο αριθμό δυνητικών θυμάτων, τα οποία στρατολογούν ευκολότερα με σκοπό την εργασιακή ή σεξουαλική εκμετάλλευση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016α, σελ. 11). Το στοιχείο αξίας που απειλείται και αφορά οποιονδήποτε πολίτη, είναι η ίδια η ανθρώπινη υπόσταση. και συγκεκριμένα η σωματική ακεραιότητα, η ψυχική υγεία και η αξιοπρέπεια των ανθρώπων. Ακόμα και η ζωή των θυμάτων τίθεται σε κίνδυνο.

Τα καταγεγραμμένα θύματα την τριετία 2010 – 2012 εντός συνόρων ΕΕ ήταν 30.146 άτομα. Από αυτά το 65% (19.595 άτομα) ήταν Ευρωπαίοι πολίτες (Eurostat, 2015). Την διετία 2013 – 2014 τα καταγεγραμμένα θύματα ήταν 15.846 άτομα. Το 67% αυτών αποσκοπούσε στην σεξουαλική εκμετάλλευση, το 21% στην εργασιακή εκμετάλλευση και το 12% σε άλλες μορφές εκμετάλλευσης. Στον πίνακα του Παραρτήματος «Α» δίνονται αναλυτικότερα στοιχεία για τον ακριβή αριθμό των καταγεγραμμένων θυμάτων ανά κράτος μέλος της ΕΕ. Από τα παραπάνω είναι σαφές ότι το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων και της γενετήσιας εκμετάλλευσης γυναικών και παιδιών έχει σημαντικές επιπτώσεις στο αίσθημα κοινωνικής ασφάλειας των Ευρωπαίων πολιτών. Συγκεκριμένα στις χώρες με τα μεγαλύτερα ποσοστά, όσον αφορά τον αριθμό των καταγεγραμμένων θυμάτων (Ρουμανία, Βουλγαρία, Ουγγαρία, Πολωνία και κάτω χώρες), είναι ιδιαίτερα σοβαρό πρόβλημα. Επίσης η οικονομία των χωρών αυτών πλήττεται εξαιτίας της δυσφήμισης τους στο εξωτερικό και των αρνητικών συνεπειών που αυτό επιφέρει στον τουρισμό.

3.2 Τρομοκρατία

Τα τελευταία έτη, άτομα που αναφέρονται ως «αλλοδαποί τρομοκράτες μαχητές» συνέβαλαν στην ταχύτατη εξέλιξη της τρομοκρατικής απειλής. Τα συγκεκριμένα πρόσωπα «απειλή» ταξιδεύουν στο εξωτερικό με σκοπό την τρομοκρατία. Για αυτό το λόγο συνιστούν αυξημένη απειλή για την ασφάλεια των πολιτών της ΕΕ. Παρόλο που οι αλλοδαποί τρομοκράτες μαχητές έχουν συνδεθεί με πολλές τρομοκρατικές επιθέσεις και απόπειρες σε διάφορα κράτη μέλη, η Ένωση αντιμετωπίζει εξίσου αυξημένες απειλές από άτομα τα οποία είναι Ευρωπαίοι πολίτες και κατοικούν σε χώρες κράτη

μέλη, αλλά εμπνέονται ή καθοδηγούνται από τρομοκρατικές οργανώσεις του εξωτερικού (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017, σελ. 7).

Είναι πολύ σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι η τρομοκρατία ενισχύεται και συντηρείται μέσω της χρηματοδότησης, της στρατολόγησης νέων εν δυνάμει τρομοκρατών, της παρακολούθησης κατάλληλης εκπαίδευσης για παραγωγή τρομοκρατών και την πραγματοποίηση ταξιδιών από μία χώρα σε μία άλλη χώρα – στόχο για οργάνωση και πραγματοποίηση τρομοκρατικών χτυπημάτων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017a, σελ. 3). Το παράνομο εμπόριο πυροβόλων όπλων, πετρελαίου, ναρκωτικών, τσιγάρων, παραποιημένων προϊόντων και πολιτιστικών αγαθών, η εμπορία ανθρώπων, η παροχή «προστασίας» έναντι χρημάτων και η εκβίαση είναι οι πιο επικερδείς μέθοδοι χρηματοδότησης των τρομοκρατικών ομάδων (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017, σελ. 8).

Η απειλή της τρομοκρατίας δεν έχει σύνορα. Οι περισσότερες τρομοκρατικές επιθέσεις των τελευταίων 15 ετών είχαν ως μέσω υλοποίησης τους τις εκρηκτικές ύλες. Κυρίως χρησιμοποιήθηκαν αυτοσχέδιοι εκρηκτικοί μηχανισμοί από χημικά προϊόντα εύκολα προσβάσιμα στο ευρύ κοινό. Δεν αποκλείεται όμως να πραγματοποιηθούν στο μέλλον τρομοκρατικές επιθέσεις με χημικά, βιολογικά, ραδιολογικά και πυρηνικά υλικά (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014a, σελ. 10-11). Ο Σκοπός για τον οποίο συμβαίνουν τρομοκρατικά εγκλήματα είναι ο εκφοβισμός του πληθυσμού, ο εξαναγκασμός κυβερνήσεων ή διεθνών οργανισμών να εκτελέσουν ή όχι οποιαδήποτε πράξη και να αποσταθεροποιήσουν τις πολιτικές, οικονομικές, συνταγματικές και κοινωνικές δομές της χώρας ή του οργανισμού (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017, σελ. 6).

Οι υποδομές της ΕΕ είναι στοιχεία αξίας τα οποία απειλούνται και οι επιπτώσεις της απώλειας τους είναι άμεσες στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Ιδιαίτερα σοβαρά προβλήματα μπορούν να προκληθούν από τα επιτυχημένα τρομοκρατικά χτυπήματα, σε υποδομές όπως αεροδρόμια, λιμάνια, εργοστάσια παραγωγής ενέργειας κ.α. Η πρόκληση ζημιών ή άλλων διαταραχών σε υποδομές ζωτικής σημασίας που χρησιμοποιούνται για τη διατήρηση σημαντικών κοινωνικών λειτουργιών μπορεί να αποβεί επικίνδυνη για την ασφάλεια και την ευημερία της ΕΕ και των πολιτών της (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014a, σελ. 10-11).

Οι τρομοκρατικές πράξεις αποτελούν προσβολές των παγκόσμιων αξιών. Αξίες που είναι δεδομένες για τον Δυτικό κόσμο όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η ισότητα και η αλληλεγγύη, καθώς επίσης ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, γίνονται έμμεσος στόχος των τρομοκρατικών χτυπημάτων. Αυτά είναι στοιχεία αξίας τα οποία πρέπει να προφυλάξει η Ένωση, διότι στις παραπάνω αξίες έχει θεμελιωθεί και δομηθεί το ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Η τρομοκρατία γενικότερα, συνιστά προσβολή της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017, σελ. 6).

Επιπλέον, ο διασυνοριακός χαρακτήρας της τρομοκρατίας επιβάλλει την αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων μέσων και πόρων καθώς και ισχυρή και συντονισμένη αντίδραση και συνεργασία για την καταπολέμηση της. Αυτή η

συνεργασία πρέπει να επιτευχθεί όχι μόνο μεταξύ των κρατών μελών αλλά και μεταξύ των υπηρεσιών και οργανισμών της Ένωσης, όπως συμβαίνει με την Eurojust και την Eurorol. Η παγκόσμια διάσταση της τρομοκρατίας απαιτεί διεθνή απάντηση. Με αυτό ως αρχή, η ΕΕ πρέπει να ενισχύσει τη συνεργασία της με τις ενδιαφερόμενες τρίτες χώρες. Η ισχυρή και συντονισμένη αντίδραση και η συνεργασία είναι στοιχεία απαραίτητα για την αντιμετώπιση της απειλής (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017, σελ. 7). Στο πλαίσιο αυτό, η αυξανόμενη αλληλοσύνδεση μεταξύ οργανωμένου εγκλήματος και τρομοκρατικών ομάδων συνιστά αυξανόμενη απειλή για την ασφάλεια της Ένωσης και συνεπώς θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από τις αρχές των κρατών μελών που συμμετέχουν σε ποινικές διαδικασίες (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017, σελ 8).

3.3 Κλιματική αλλαγή

Από το 1880 έως το 2015 η μέση θερμοκρασία στην ηπειρωτική Ευρώπη έχει αυξηθεί κατά 1,4 °C. Σε επιστημονικές μελέτες αποδεικνύεται ότι αν η μέση θερμοκρασία του πλανήτη αυξηθεί κατά 2 °C, σε σύγκριση με τη μέση θερμοκρασία της περιόδου πριν την βιομηχανική επανάσταση, η πιθανότητα πρόκλησης ανεπανόρθωτων ή και καταστροφικών αλλαγών στο περιβάλλον διαρκώς αυξάνεται. Συγκεκριμένα, μέχρι το 2015 είχε καταγραφεί αύξηση της μέσης θερμοκρασίας κατά 0,8 °C παγκοσμίως. Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι η κλιματική αλλαγή είναι γεγονός. Το 97 % των ειδικών συμφωνούν ότι οφείλεται στις εκπομπές αερίων που προκαλούν οι ανθρώπινες δραστηριότητες όπως η καύση ορυκτών καυσίμων, π.χ. άνθρακας και πετρέλαιο, καθώς και η αποψίλωση των δασών. Το συμπέρασμα αυτό υποστηρίζουν και τα διεθνώς αναγνωρισμένα επιστημονικά πορίσματα της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Αλλαγή του Κλίματος, η οποία απαρτίζεται από τους κορυφαίους παγκοσμίως ειδικούς στις περιβαλλοντικές επιστήμες (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 4).

Η κλιματική αλλαγή εκδηλώνεται αρχικά με την αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη, εξαιτίας των δραστηριοτήτων του ανθρώπου οι οποίες προκαλούν όλο και περισσότερα αέρια του θερμοκηπίου. Τα αέρια αυτά με σημαντικότερα το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂), το μεθάνιο (CH₄) και το υποξείδιο του αζώτου (N₂O), καθώς και άλλα φθοριούχα αέρια τα οποία έχουν αναπτυχθεί για βιομηχανική χρήση, δημιουργούν ένα στρώμα αερίων στην ατμόσφαιρα της Γης, το οποίο προκαλεί το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Αυτό το στρώμα αερίων επιτρέπει στην ηλιακή ακτινοβολία να το διαπερνά και να μεταφέρει θερμική ενέργεια στην επιφάνεια του πλανήτη, όμως εμποδίζει τη διαφυγή θερμότητας με αποτέλεσμα την αφύσικη αύξηση της θερμοκρασίας. Οι υψηλότερες θερμοκρασίες που παρατηρούνται στις μέρες μας, προκαλούν το λιώσιμο των πάγων και την άνοδο της στάθμης της θάλασσας. Η κλιματική αλλαγή αποτελεί απειλή επειδή ευθύνεται για πλημμύρες ή ξηρασίες σε περιοχές που μέχρι τώρα δεν είχαν αντιμετωπίσει τέτοιες ακραίες καταστάσεις (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 3).

Οι επιπτώσεις της απειλής «κλιματική αλλαγή» παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους πολίτες. Οι αφύσικες καιρικές συνθήκες έχουν σημαντική επίδραση στην καθημερινότητα και σε στοιχεία αξίας όπως η οικονομία, το περιβάλλον και η υγεία, τα οποία οφείλουμε να διασφαλίσουμε (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 3). Η κλιματική αλλαγή ασκεί μεγάλη πίεση στις υπηρεσίες υγείας. Την τελευταία δεκαετία στην Ευρώπη καταγράφηκαν δεκάδες χιλιάδες πρόωροι θάνατοι, οι οποίοι οφείλονταν στα κύματα καύσωνα που προκλήθηκαν εξ αιτίας της κλιματικής αλλαγής. Η τήξη των παγετώνων προκαλεί την άνοδο της στάθμης της θάλασσας με αποτέλεσμα να απειλούνται νησιωτικά κράτη με χαμηλό υψόμετρο, καθώς και ορισμένες παράκτιες περιοχές. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα και στην ποσότητα παραγωγής τροφίμων, ειδικά στις φτωχότερες αναπτυσσόμενες χώρες. Επίσης περίοδοι παρατεταμένης ξηρασίας οδηγούν σε δυσκολία εύρεσης πόσιμου νερού. Η ενδεχόμενη έλλειψη νερού και τροφίμων, καθώς και η απειλή εξαφάνισης παράκτιων γεωγραφικών διαμερισμάτων, πιθανόν να οδηγήσει σε περιφερειακές συγκρούσεις και μετακινήσεις προσφύγων. Το κόστος προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή υπολογίζεται ότι ανέρχεται σε τουλάχιστον 100 δισ. ευρώ ετησίως μέχρι το 2020 για την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά, επιβαρύνοντας την οικονομία της και στερώντας πόρους από άλλους τομείς (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 4).

Έχοντας υπόψη τις συνέπειες της πρόσφατης μεταναστευτικής κρίσης εξαιτίας της έξαρσης του ισλαμισμού στις χώρες της Μέσης Ανατολής, τα παραπάνω ενδέχεται να ασκήσουν πίεση στις βασικές υποδομές και στην οικονομία της Ένωσης, καθώς και να προκαλέσουν αυξανόμενες πολιτικές εντάσεις και προβλήματα ασφάλειας λόγω περιορισμένων φυσικών πόρων, όπως το νερό, η τροφή κ.α.

3.4 Πανδημίες

Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν την κοινή αντίληψη και πεποίθηση ότι αντιμετωπίζουν κοινά προβλήματα και απειλές στον τομέα της υγείας, όπως η βιοτρομοκρατία, τα μεταδοτικά νοσήματα οι νέοι και άγνωστοι ιοί κ.α. Όλα αυτά μπορούν να οδηγήσουν στην εκδήλωση πανδημίας και να απειλήσουν την δημόσια υγεία. Με δεδομένο ότι η διασφάλιση της δημόσιας υγείας είναι καθοριστική παράμετρος για την ευημερία και την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των πολιτών της, η ΕΕ οφείλει να την προστατεύσει (Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 2008).

Τα λοιμώδη νοσήματα και οι βιολογικοί ή χημικοί παράγοντες όπως βακτήρια ή άσπασμα χημικά αέρια, μπορούν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα να προσβάλουν μέρος του πληθυσμού μίας χώρας και στη συνέχεια λόγω ολιγωρίας ή ανυπαρξίας κατάλληλων μηχανισμών να εξελιχθούν σε επιδημία και έπειτα σε πανδημία προσβάλλοντας μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής ηπείρου και όχι μόνο. Πρόσφατες σοβαρές διασυνοριακές απειλές κατά της υγείας με δυνατότητα εξέλιξης σε πανδημία

ήταν ο ιός του Έμπολα το 2014 και ο ιός της γρίπης H1N1 το 2009 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 4).

Η επιδημία του Έμπολα ξεκίνησε από την Δυτική Αφρική και στελέχη του ιού εντοπίστηκαν στην ΕΕ. Η μετάδοση του ιού από την μία ήπειρο στην άλλη έγινε μέσω της μεταφοράς ασθενών στην Ευρώπη, οι οποίοι δεν γνώριζαν ότι έχουν μολυνθεί, λόγω καθυστέρησης εμφάνισης των συμπτωμάτων της νόσου (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 4). Το ενδεχόμενο της ανεξέλεγκτης μετάδοσης του ιού στον πληθυσμό της ηπείρου και η μετεξέλιξη του από επιδημία σε πανδημία ήταν πολύ πιθανό, εξαιτίας της δυσκολίας που αντιμετώπισαν αρχικά οι επιστήμονες στην παρασκευή αντίδοτου για την καταπολέμηση του ιού. Σε ότι αφορά τον ιό της γρίπης H1N1 πρωτοεμφανίστηκε στο Μεξικό το 2009. Συγκεκριμένα προήλθε από τυχαία μετάλλαξη του ιού της γρίπης με γενετικό υλικό από τέσσερις προϋπάρχουσες μορφές του ιού (δύο από την γρίπη των χοίρων, ένα από την γρίπη των πτηνών και ένα από την ανθρώπινη γρίπη). Ο νέος ιός που προέκυψε ονομάστηκε H1N1 (Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 2009). Σύμφωνα με ανακοινωθέν τύπου του Συμβουλίου της ΕΕ, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας στις 11 Ιουνίου 2009 ανακοίνωσε ότι ο ιός της γρίπης H1N1 βρίσκεται σε παγκόσμια εξάπλωση και έχει λάβει διαστάσεις πανδημίας (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2009).

Το κοινό στοιχείο και στους δύο ιούς ήταν ο εύκολος τρόπος μετάδοσης από άνθρωπο σε άνθρωπο και η γρήγορη εξάπλωση τους. Σημαντικός παράγοντας για την μεταφορά και εξάπλωση λοιμωδών νοσημάτων είναι οι άθλιες συνθήκες υγιεινής. Για αυτό το λόγω συνήθως στις φτωχές και υποανάπτυκτες χώρες ο κίνδυνος πρόκλησης επιδημίας και εξέλιξης της σε πανδημία είναι αυξημένος (Χαραλάμπους & Τσίτση, 2010). Επιπλέον, πανδημία ενδέχεται να προκληθεί από πιθανή ανθεκτικότητα κάποιων ιών στα αντιβιοτικά. Λόγω της αλόγιστης χρήσης τους στο παρελθόν, ορισμένοι ιοί μεταλλάχθηκαν και έγιναν ανθεκτικοί στα συνηθισμένα αντιβιοτικά. Η ανθεκτικότητα αυτή ευθύνεται για 25.000 θανάτους ετησίως εντός ΕΕ. Δεν είναι απίθανο κάποιος μεταλλαγμένος ιός να προκαλέσει πανδημία έως ότου παρασκευαστεί κατάλληλο αντιβιοτικό για την αντιμετώπιση του (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 8).

Η δημόσια υγεία είναι το στοιχείο αξίας το οποίο η ΕΕ οφείλει να προστατεύσει. Η έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων από βιολογικούς ή χημικούς παράγοντες και ο περιορισμός τους πριν την εξάπλωση τους σε πανευρωπαϊκό ή και παγκόσμιο επίπεδο αποτελεί πρώτιστο μέλημα της Ένωσης. Οποιαδήποτε αποτυχία της να ανταποκριθεί αποτελεσματικά σε κάθε νέο ιό και ενδεχόμενη πανδημία, θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ασφάλεια, στο δικαίωμα στην ζωή και στην αξιοπρέπεια των Ευρωπαίων πολιτών. Τα παραπάνω είναι έννοιες οι οποίες ορίζονται τον χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2010, σελ. 392-393).

Κάθε πολίτης έχει δικαίωμα να αισθάνεται ασφαλής εντός της χώρας του όχι μόνο από επιθετικές ενέργειες άλλου κράτους αλλά και σε ότι αφορά την προστασία της υγείας του από κάθε είδους ανθρώπινη ασθένεια. Έχοντας εμπειρώσει το αίσθημα ασφάλειας σε όπι αφορά την υγεία και την πεποίθηση ότι το σύστημα υγείας κάθε χώρας της ΕΕ μπορεί να προστατεύσει και να θεραπεύσει τον πολίτη από κάθε ιό χωρίς οικονομική επιβάρυνση για τον ίδιο, καλλιεργείται το αίσθημα του δικαιώματος στην ζωή. Για παράδειγμα, κάθε οικονομικά αδύναμος πολίτης αισθάνεται ότι του στερείται το δικαίωμα στην ζωή όταν γνωρίζει ότι υπάρχει το ενδεχόμενο να νοσήσει από νέα, μεταδοτική και θανατηφόρα ασθένεια, η οποία αντιμετωπίζεται μόνο με έγκαιρο εμβολιασμό, αλλά επειδή δεν είναι σε θέση να καλύψει τα έξοδα προμήθειας του εμβολίου είναι εκτεθειμένος και έχει αυξημένες πιθανότητες να μολυνθεί.

Ένας ακόμα τομέας ο οποίος θα έχει αρνητικές επιπτώσεις από ενδεχόμενη αδυναμία εξασφάλισης της δημόσιας υγείας από πανδημίες, θα είναι οι διεθνείς μετακινήσεις και το εμπόριο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 6) τα οποία είναι στοιχεία αξίας που πρέπει να προστατευτούν. Το μεγαλύτερο μέρος της ευρωπαϊκής επικράτειας είναι ένας χώρος ελεύθερης κυκλοφορίας χωρίς εσωτερικά σύνορα (χώρος Σένγκεν). Η συνθήκη Σένγκεν αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της ΕΕ. Αποτέλεσμα της κατάργησης των εσωτερικών συνόρων είναι η ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών από τη μια χώρα στην άλλη χωρίς να υπόκεινται σε ελέγχους διαβατηρίων, καθώς επίσης και η ευκολότερη μεταφορά των εμπορευμάτων σε σύγκριση με τις χώρες εκτός Σένγκεν (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014a, σελ. 3). Ενδεχόμενοι περιορισμοί ή ακόμα και απαγορεύσεις στις μετακινήσεις προσώπων ή στις μεταφορές εμπορευμάτων θα έχει άμεσες και αρνητικές συνέπειες στον τουρισμό και στο εμπόριο αντίστοιχα. Σε κάθε περίπτωση ο αντίκτυπος στην οικονομία θα είναι αρνητικός.

4. Ενέργειες ΕΕ για την αναγνώριση και διαχείριση των διασυνοριακών απειλών

Ένας από τους θεμελιώδεις στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η δημιουργία ενός χώρου όπου οι πολίτες θα μπορούν να ζουν και να εργάζονται, γνωρίζοντας ότι τα δικαιώματά τους γίνονται απολύτως σεβαστά και ότι η ασφάλειά τους είναι κατοχυρωμένη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014α, σελ. 1). Σε αυτό στοχεύουν όλες οι ενέργειες για την αντιμετώπιση των απειλών οι οποίες περιγράφηκαν παραπάνω.

4.1 ΕΕ και εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών

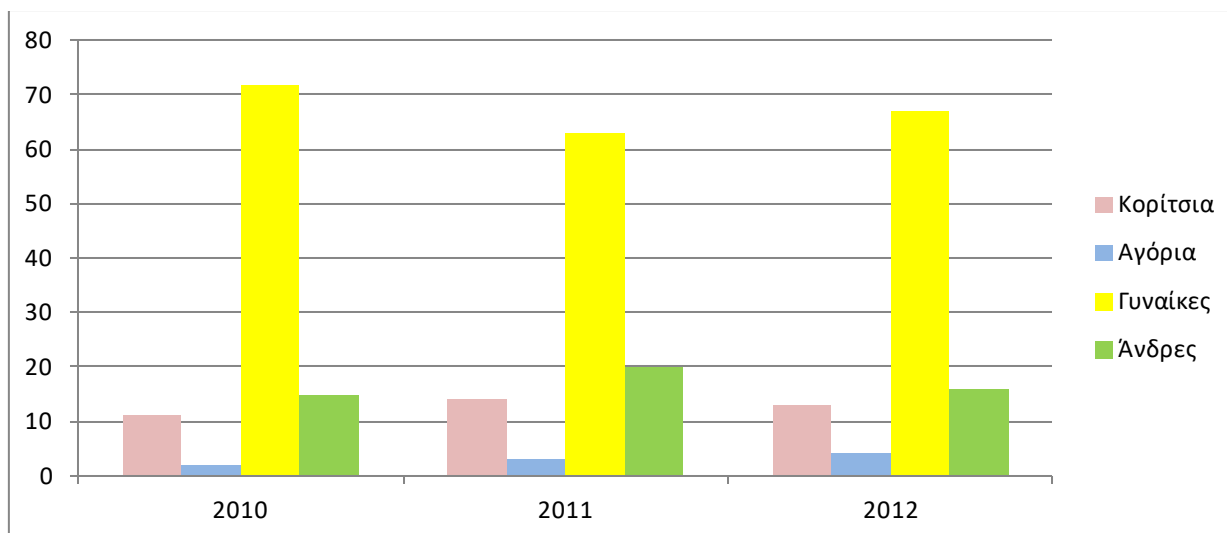
Ενέργειες 1^{ου} σταδίου: Προ εκτίμηση

Σύμφωνα με τα βήματα που ορίζει κατά το αντίστοιχο στάδιο το IRGC πριν την αντιμετώπιση της απειλής η ΕΕ έχει θέσει το πλαίσιο αναφοράς. Συγκεκριμένα, έχει προσδιορίσει τί είναι αυτό που ορίζεται ως απειλή από την κοινή γνώμη. Στην προκειμένη περίπτωση είναι το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων και της γενετήσιας εκμετάλλευσης γυναικών και παιδιών. Έχει προσδιορίσει ποιοι είναι οι δρώντες - θύτες, δηλαδή τα μεμονωμένα πρόσωπα ή ομάδες προσώπων και ποια τα εν δυνάμει θύματα τους, κάθε αδύναμος κοινωνικοοικονομικά πολίτης εντός της ΕΕ. Έχει ορίσει ποιος είναι ο σκοπός για τον οποίο συμβαίνει το έγκλημα, το κέρδος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016α, σελ. 2) και τι είναι αυτό που απειλείται, δηλαδή η ασφάλεια των πολιτών και η κοινωνική ευημερία.

Έχει αναλάβει δράσεις ενημέρωσης ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης των αστυνομικών και προνοιακών αρχών στην πρόληψη, μέσω του έγκαιρου εντοπισμού και συλλογής σημάτων κινδύνου όπως περιπλανώμενα παιδιά ή παιδιά προερχόμενα από προβληματικές οικογένειες, ώστε να προλαμβάνει την εκδήλωση της απειλής μέσω των έγκαιρων αντανεκλαστικών. Επιπλέον έχει προωθήσει δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης για της επιπτώσεις του εγκλήματος στα θύματα με σκοπό την εγρήγορση του κοινωνικού συνόλου και την άμεση καταγγελία αντίστοιχων φαινομένων (European Commission, 2015). Με αυτόν τον τρόπο έχει οργανώσει ένα σύστημα προειδοποίησης για επικείμενη εκδήλωση της συγκεκριμένης απειλής.

Ενέργειες 2^{ου} σταδίου: Αποτίμηση

Η ΕΕ έχει συγκεντρώσει στατιστικά στοιχεία που αφορούν την ηλικία και το φύλο των καταγεγραμμένων θυμάτων όπως φαίνονται στον παρακάτω πίνακα.

Γράφημα 1: Ποσοστό θυμάτων κατά φύλο και ηλικιακή κατηγορία, επί των καταγεγραμμένων θυμάτων εντός ΕΕ. (Πηγή: Eurostat trafficking in human beings 2015 edition:28)

Με την συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων η ΕΕ πραγματοποίησε αξιολόγηση ως προς την έκθεση και την τρωτότητα στην απειλή «εμπορία ανθρώπων» αναλόγως το φύλο και την ηλικιακή κατηγορία. Από το παραπάνω γράφημα γίνεται αντιληπτό ότι οι γυναίκες είναι οι περισσότερο εκτεθειμένες στην απειλή.

Ενέργειες 3^{ου} σταδίου: Κρίση επιπέδων ανοχής και αποδοχής

Η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων έχει θεμελιώδη σημασία για την ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016α, σελ. 16-17). Αυτό φαίνεται εμπράκτως από τις δράσεις και τα μέτρα τα οποία έχει λάβει για την αντιμετώπιση του εγκλήματος. Επιπλέον η εμπορία ανθρώπων απαγορεύεται ρητά βάσει του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και αναφέρεται στο άρθρο 83 της Συνθήκης για την λειτουργία της ΕΕ «ως ιδιαίτερος σοβαρό έγκλημα με διασυνοριακή διάσταση». Τα παραπάνω αποδεικνύουν πόσο σημαντικές είναι οι επιπτώσεις του εγκλήματος για τους Ευρωπαίους πολίτες, καθώς επίσης και την μηδενική ανοχή των πολιτών σε αυτό το έγκλημα. Συγκεκριμένα διαπιστώνεται ο χαρακτηρισμός της απειλής (μη ανοχή) και αξιολογείται η απειλή ως προς τις κοινωνικές ανάγκες, προτεραιότητες και την επίδραση της στην ποιότητα ζωής των πολιτών (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 39).

Η ΕΕ μέσω της Europol έχει αναπτύξει και εφαρμόζει μία μεθοδολογία αξιολόγησης απειλών οι οποίες προέρχονται από το σοβαρό και οργανωμένο έγκλημα [Serious and Organized Crime Threat Assessment (SOCTA)]. Ο στόχος αυτής της μελέτης είναι η ανάλυση των χαρακτηριστικών των οργανωμένων εγκληματικών ομάδων, η ανάλυση των χαρακτηριστικών της απειλής που προκαλεί κάθε εγκληματική ομάδα ανά γεωγραφική περιοχή και η ιεράρχηση των σοβαρότερων αναγνωρισθέντων απειλών (Council of the European Union, 2012). Στη συνέχεια η Europol συντάσσει μία αναφορά αξιολόγησης απειλών, η οποία περιλαμβάνει συστάσεις για τις κύριες

απειλές τις οποίες αντιμετωπίζει η Ένωση και την υποβάλει στο Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017α, σελ. 6).

Ενέργειες 4^{ου} σταδίου: Διαχείριση κινδύνων

Η ΕΕ έχει συλλέξει στατιστικά δεδομένα και με κατάλληλη ερμηνεία υπολογίζει την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνει απέναντι στον κίνδυνο. Τα συμπεράσματα που εξάγονται από την ερμηνεία των δεδομένων τα χρησιμοποίησε ώστε να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016α, σελ. 6). Η παραπάνω διαδικασία συμπυκνώνεται στην αλυσίδα υλοποίηση – παρακολούθηση – ανατροφοδότηση, όπως ορίζεται στο 4^ο στάδιο του πλαισίου IRGC (International Risk Governance Council, 2015, σελ. 55). Επίσης η συλλογή των δεδομένων που αναφέρονται παραπάνω από τις κρατικές αρχές, η αποστολή τους στις αρχές της ΕΕ για επεξεργασία και εξαγωγή συμπερασμάτων και η αποστολή των συμπερασμάτων στις κρατικές αρχές καταδεικνύει την «αμφίδρομη επικοινωνία» που έχουν οι εθνικές αρχές μεταξύ τους αλλά και με τις αρχές της ΕΕ.

Διαχειρίζεται τον απειλή μέσω της πρόληψης. Έχει λάβει μέτρα για τον περιορισμό της ευάλωτης κατάστασης των παιδιών με δράσεις όπως ενίσχυση του θεσμού της οικογένειας και στήριξη μονογονεϊκών οικογενειών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016α, σελ. 9).

Έχει εκδώσει οδηγία για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, για την δίωξη των δραστών και για την προστασία των θυμάτων της. Στην εν λόγω οδηγία μεταξύ άλλων αναφέρεται στην ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών, καθώς επίσης και στην συνεργασία της Europol και της Eurojust με τις κρατικές αρχές. Επίσης διατυπώνει κατευθύνσεις και πολιτικές προς τα κράτη μέλη της ΕΕ για την παρεμπόδιση της εμπορίας ανθρώπων (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2011, σελ. 5).

4.2 ΕΕ και τρομοκρατία

Ενέργειες 1^{ου} σταδίου: Προ εκτίμηση

Η ΕΕ για την αντιμετώπιση της απειλής «τρομοκρατία» εφαρμόζει τα βήματα του 1^{ου} σταδίου του πλαισίου IRGC και θέτει το πλαίσιο αναφοράς. Ορίζει την απειλή και συγκεκριμένα τι νοείται ως τρομοκρατία. Καθορίζει αναλυτικά ποια είναι τα ποινικά αδικήματα τα οποία σχετίζονται με την τρομοκρατία, ποιες ποινές επιβάλλονται για κάθε ένα από αυτά, ποιες είναι οι τρομοκρατικές ομάδες, ποια τα τρομοκρατικά εγκλήματα τα οποία διαπράττονται και ποια εγκλήματα σχετίζονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017, σελ. 12-16). Ορίζει τον σκοπό για τον οποίο συμβαίνουν τρομοκρατικά εγκλήματα και τι είναι αυτό που απειλείται (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014α, σελ. 10-11).

Οι εγκληματίες χρησιμοποιούν και προσαρμόζουν την τεχνολογία με μεγαλύτερη επιδεξιότητα από ότι στο παρελθόν και με καλύτερα αποτελέσματα. Για την αντιμετώπισή τους, η ΕΕ πραγματοποιεί συστηματική αναζήτηση για εντοπισμό νέων, σύγχρονων και προσαρμοσμένων μορφών τρομοκρατίας, με σκοπό την έγκαιρη προειδοποίηση για ενδεχόμενες αλλαγές στον τρόπο εκδήλωσης της απειλής. Για παράδειγμα, μέσω της Ευροpol συλλέγει πληροφορίες σχετικά με τις νέες τάσεις της τρομοκρατίας στην ΕΕ. Συγκεκριμένα για την καταπολέμηση της στρατολόγησης τρομοκρατών, έγκλημα που σχετίζεται με τρομοκρατικές δραστηριότητες (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2017, σελ. 12-16), είναι σημαντικό να γίνονται αντιληπτοί οι τρόποι και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται από τις τρομοκρατικές ομάδες και πως εξελίσσονται με την πάροδο των ετών. Το κομβικό σημείο, για το συγκεκριμένο έγκλημα που σχετίζεται με τρομοκρατικές δραστηριότητες, είναι η χρησιμοποίηση του διαδικτύου και οι εναλλακτικές μέθοδοι που προσφέρει σε ότι αφορά την προσέγγιση προσώπων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014a, σελ. 10).

Ενέργειες 2^{ου} σταδίου: Αποτίμηση

Η Ευροpol ουσιαστικά αποτελεί την κεντρική υπηρεσία εγκληματολογικών πληροφοριών. Το έργο της συνίσταται στην συλλογή ανάλυση και αποστολή πληροφοριών σχετικά με εγκληματικά και τρομοκρατικά δίκτυα, καθώς και εκθέσεις για τις τάσεις του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας στην ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014a, σελ. 10). Η ΕΕ έχει αξιοποιήσει τα συμπεράσματα από τις αναλύσεις και τις εκθέσεις της Ευροpol για να βοηθήσει τα κράτη μέλη και τις αντίστοιχες κρατικές υπηρεσίες στην κατανόηση του κινδύνου και στον προσδιορισμό του τι διακυβεύεται σχετικά με την ασφάλεια των Ευρωπαίων πολιτών.

Επίσης η Ένωση μέσω των αρμόδιων υπηρεσιών έχει προβεί στην αξιολόγηση των κινδύνων που προκύπτουν από τεχνολογικές καινοτομίες, όπως η χρήση τρισδιάστατων εκτυπωτών για παραγωγή όπλων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015). Με αυτόν τον τρόπο πετυχαίνει να καθορίσει την πιθανότητα εκδήλωσης του κινδύνου και των συνεπειών του. Στη συνέχεια υπολογίζει τον βαθμό έκθεσης στον κίνδυνο και την τρωτότητα του στοιχείου αξίας «ασφάλεια των πολιτών» στον κίνδυνο.

Ενέργειες 3^{ου} σταδίου: Κρίση επιπέδων ανοχής και αποδοχής

Σύμφωνα με τις ενέργειες που ορίζονται στο 3^ο στάδιο του πλαισίου IRGC, η ΕΕ έχει δημιουργήσει τα εθνικά σημεία αναφοράς για τα πυροβόλα όπλα, με στόχο την απόκτηση γνώσης και την βελτίωση της ανάλυσης των πληροφοριών σχετικά με την παράνομη διακίνηση πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών υλών. Η Ευροpol σε συνεργασία με τα εθνικά σημεία αναφοράς καταρτίζει ενημερωτικά σημειώματα σχηματίζει το προφίλ της απειλής και επικαιροποιεί την αξιολόγηση της απειλής με σκοπό τον εντοπισμό των πιθανών δράσεων αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, για τον περιορισμό και την καταστολή της παράνομης διακίνησης πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών υλών, τα οποία ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν σε τρομοκρατικές ενέργειες. Για την βελτίωση της απόδοσης των εθνικών σημείων αναφοράς, η ΕΕ έχει

μεριμνήσει για την διασύνδεση τους, ώστε να εξασφαλίσει την μεταξύ τους επικοινωνία και την απρόσκοπτη ροή πληροφοριών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015).

Ενέργειες 4^{ου} σταδίου: Διαχείριση κινδύνων

Για την διαχείριση της απειλής η ΕΕ στις 25 Απριλίου 2017, έχει εγκρίνει οδηγία για τα πυροβόλα όπλα, σύμφωνα με την οποία τίθενται σε εφαρμογή οι απαιτούμενοι έλεγχοι σχετικά με την απόκτηση και κατοχή πυροβόλων όπλων προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι τρομοκράτες δεν εκμεταλλεύονται το πολύπλοκο νομικό πλαίσιο που ισχύει στην Ένωση (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017b, σελ. 13). Με αυτό τον τρόπο υλοποίησε την απαραίτητη νομοθετική ρύθμιση ώστε να περιορίσει την απειλή.

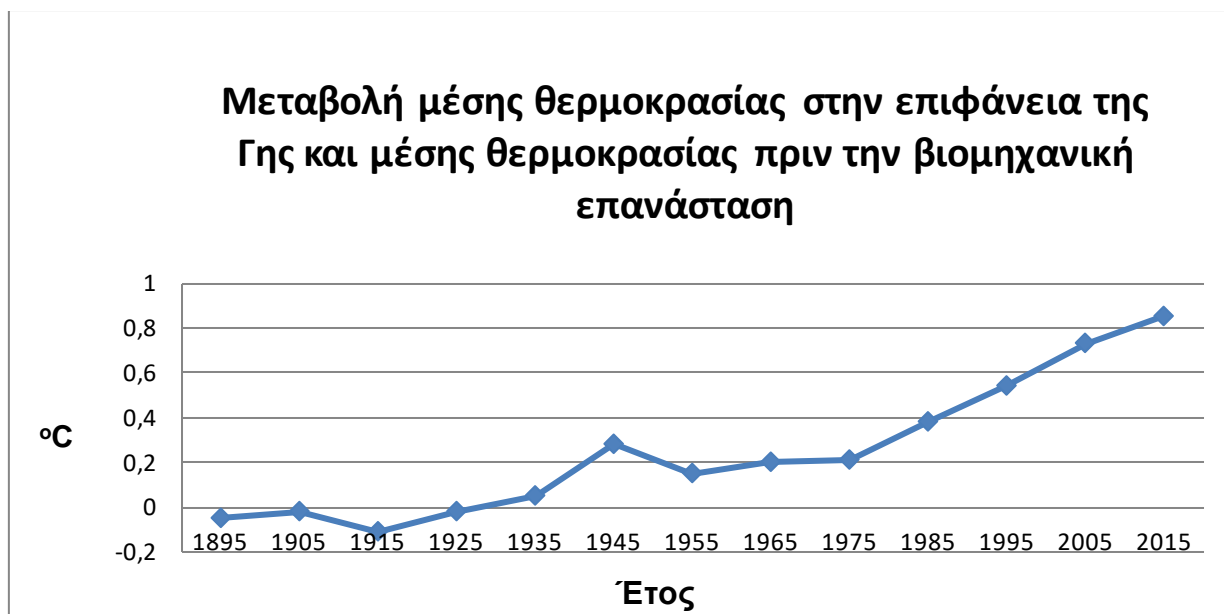
Σε ότι αφορά την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας, η ΕΕ έχει πραγματοποιήσει συνέδριο στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι της και εκπρόσωποι γειτονικών χωρών, στο πλαίσιο της διεύρυνσης της εξωτερικής διάστασης του Ευρωπαϊκού Προγράμματος προστασίας των υποδομών ζωτικής σημασίας. Σε αυτό το συνέδριο δημιουργήθηκαν επαφές και πραγματοποιήθηκε ανταλλαγή πληροφοριών όσον αφορά τα μέτρα και τα εργαλεία για την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας. Εντοπίστηκαν πιθανοί τομείς για περαιτέρω συνεργασία, όπως οργάνωση κοινών εκπαιδεύσεων και ασκήσεων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017b, σελ. 16).

4.3 ΕΕ και κλιματική αλλαγή

Ενέργειες 1^{ου} σταδίου: Προ εκτίμηση

Η ΕΕ έχει θέσει το πλαίσιο αναφοράς για την συγκεκριμένη απειλή σύμφωνα με το αντίστοιχο στάδιο του IRGC. Πιο αναλυτικά, έχει προσδιορίσει τί είναι αυτό που ορίζεται ως απειλή από τους ειδικούς. Στην προκειμένη περίπτωση η απειλή είναι η κλιματική αλλαγή. Έχει ορίσει τους δρώντες και ποιοι υφίστανται τις αρνητικές επιπτώσεις. Υπάρχει η ιδιομορφία ότι οι θύτες και τα θύματα ταυτίζονται., διότι είναι τα κράτη που προκαλούν την κλιματική αλλαγή με τις ενέργειες τους και τα ίδια που υφίστανται τις συνέπειες (United Nations, 2015). Τα στοιχεία αξίας που απειλούνται είναι το περιβάλλον, η οικονομία, οι υποδομές, η υγεία και η ασφάλεια των κρατών και των πολιτών της ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 4).

Η ΕΕ έχει ιδρύσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιβάλλοντος (European Environment Agency) μέσω της οποίας παρακολουθεί δείκτες που αφορούν στην μόλυνση του περιβάλλοντος και κατ' επέκταση την κλιματική αλλαγή. Ουσιαστικά μέσω της επιτροπής περιβάλλοντος έχει οργανώσει ένα σύστημα παρακολούθησης και έγκαιρης προειδοποίησης για ενδείξεις κλιματικής αλλαγής. Το διάγραμμα που ακολουθεί αποτελεί επιβεβαίωση της κλιματικής αλλαγής με στοιχεία που έχει συλλέξει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιβάλλοντος.

Διάγραμμα 1: Διαφορά μέσης θερμοκρασίας στην επιφάνεια της Γης ανά δεκαετία σε σχέση με την μέση θερμοκρασία πριν την έναρξη της βιομηχανικής επανάστασης (Πηγή: *European Environment Agency, 2016*)

Ενέργειες 2^{ου} σταδίου: Εκτίμηση

Η ΕΕ την περίοδο 1990-2012 μετά από μία σειρά μέτρων που έλαβε και κατάλληλων πολιτικών που εφάρμοσε, έχει πετύχει να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 19 % και παράλληλα να αυξήσει την οικονομική ανάπτυξη κατά 45 %. Με το παραπάνω απέδειξε ότι η μείωση των εκπομπών δεν επιφέρει υποχρεωτικά αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η παραπάνω διαπίστωση επιβεβαιώθηκε από όλα τα κράτη μέλη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 5). Με αυτόν τον τρόπο αξιολόγησε την τρωτότητα της οικονομίας στην πολιτική της για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την οποία εφαρμόζει για να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή.

Ενέργειες 3^{ου} σταδίου: Κρίση επιπέδων ανοχής και αποδοχής

Τα μοντέλα κλιματικής αλλαγής που έχει δημιουργήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιβάλλοντος, δείχνουν ότι η μέση θερμοκρασία του πλανήτη για την περίοδο 2081 – 2100 αναμένεται να αυξηθεί από 0,3 έως 1,7 στην περίπτωση όπου επιτευχθεί μείωση εκπομπών ή από 2,6 έως 4,8 σε περίπτωση αποτυχίας μείωσης των εκπομπών. (European Environment Agency, 2017). Η παραπάνω μελέτη έγινε με σκοπό τον σχηματισμό του προφίλ του κινδύνου και την εκτίμηση της επικινδυνότητας του στο μέλλον. Η ανοχή από την κοινωνία είναι μηδενική εξαιτίας της υπονόμησης της επιβίωσης των επόμενων γενεών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 4).

Η ΕΕ έχει υποστηρίξει την πολιτική της για την αποφυγή της κλιματικής αλλαγής και έχει συζητήσει πιθανές δράσεις αντιμετώπισης σε όσες διεθνείς διαπραγματεύσεις έχει συμμετάσχει και αφορούν την κλιματική αλλαγή (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ.

9). Μέσω αυτών των διεθνών διαπραγματεύσεων η ΕΕ αξιολογεί την απειλή κλιματική αλλαγή και εξετάζει πτυχές που αφορούν τις κοινωνικές ανάγκες και τις πολιτικές προτεραιότητες. Ο στόχος είναι η διατύπωση συμπερασμάτων σε διεθνές επίπεδο, ως προς την ανοχή και την αποδοχή και ο έλεγχος των πιθανών επιπτώσεων στην ποιότητα ζωής των πολιτών.

Ενέργειες 4^{ου} σταδίου: Διαχείριση κινδύνων

Οι λέξεις κλειδιά για την διαχείριση του κινδύνου από τα αρμόδια όργανα της Ένωσης είναι ο «μετριασμός» και η «προσαρμογή». Ο μετριασμός έχει να κάνει με την μείωση των εκπομπών. Στόχος της ΕΕ είναι μέχρι το 2020 τα αέρια του θερμοκηπίου που παράγει να έχουν μειωθεί κατά 20%. Η προσαρμογή αφορά τις εναλλακτικές μορφές ενέργειας. Η ενέργεια που θα καταναλώνει η ΕΕ πρέπει να προέρχεται από ανανεώσιμες μορφές ενέργειας σε ποσοστό 20%. Τα παραπάνω πρέπει να έχουν επιτευχθεί μέχρι το 2020. Για την υλοποίηση τους η ΕΕ έχει προωθήσει νομοθετικές ρυθμίσεις μέσω των αρμοδίων οργάνων και επιτροπών. Παρακολουθεί και ελέγχει την υλοποίηση των προγραμμάτων της και αναλόγως την πρόοδο και την επίτευξη των στόχων που έχει θέσει προγραμματίζει τους νέους στόχους της επόμενης δεκαετίας, ώστε να αντιμετωπίσει την απειλή της κλιματικής αλλαγής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 6-7).

Η επένδυση για έρευνα νέων τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών, η βελτίωση της απόδοσης των καυσίμων, η ενεργειακή απόδοση των νοικοκυριών, των βιομηχανιών και των μεταφορών, το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών, η ένταξη των δασικών εκτάσεων στην προσπάθεια απορρόφησης του διοξειδίου του άνθρακα και η παροχή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες για μείωση των εκπομπών τους, είναι οι πιο σημαντικές δράσεις που έχει αναλάβει η ΕΕ για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 11-14). Οι παραπάνω ενέργειες αποτελούν στη πράξη την υλοποίηση της απόφασης που έχει λάβει για περιορισμό της κλιματικής αλλαγής.

4.4 ΕΕ και πανδημίες

Ενέργειες 1^{ου} σταδίου: Προ εκτίμηση

Η ΕΕ έχει δημιουργήσει τα δικά της συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης σε περίπτωση που μία χώρα εντοπίσει απειλή για την υγεία προερχόμενη από βιολογικό ή χημικό παράγοντα. Με αυτόν τον τρόπο πετυχαίνει την άμεση ενημέρωση των υπολοίπων κρατών, δίνοντας τους κάθε σχετική πληροφορία και χρόνο για έγκαιρη προετοιμασία. Συγκεκριμένα, το σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και αντίδρασης για μολύνσεις που οφείλονται σε τρόφιμα εφαρμόστηκε το 2011 για την αντιμετώπιση των κρουσμάτων E coli στην Γερμανία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 7). Επίσης με την ενημέρωση των χωρών και την συνεχή τροφοδότηση με πληροφορίες εφαρμόζεται το στάδιο της επικοινωνίας.

Ενέργειες 2^{ου} σταδίου: Εκτίμηση

Η ΕΕ έχει δημιουργήσει και χρηματοδοτεί ειδικά ερευνητικά δίκτυα τα οποία μελετούν διασυννοριακές απειλές κατά της υγείας. Επίσης κατάλληλες επιστημονικές επιτροπές εκτιμούν κινδύνους για την δημόσια υγεία, εντοπίζοντας τον βαθμό έκθεσης και την τρωτότητα της σε κάθε κίνδυνο. Αυτοί οι κίνδυνοι μπορεί να προέρχονται από τα πρόσθετα καπνού στα τσιγάρα ή από συστατικά καλλυντικών κ.α. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 14). Αυτές οι περιπτώσεις μπορεί να ενέχουν κινδύνους για την δημόσια υγεία. Για παράδειγμα, κάποιο από τα συστατικά που προστίθενται κατά την επεξεργασία του καπνού για ενίσχυση του αρώματος, θα μπορούσε να προκαλεί ανεπανόρθωτη βλάβη στους πνεύμονες του καπνιστή αλλά και πιθανόν στους παθητικούς καπνιστές (σε μικρότερο βαθμό). Ακόμα χειρότερα αυτή η βλάβη θα μπορούσε να κληρονομείται στα τέκνα των καπνιστών. Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτή η σοβαρότητα του έργου των επιστημονικών επιτροπών. το οποίο είναι η αναγνώριση και αποτίμηση του κινδύνου, ο προσδιορισμός των δυσμενών επιπτώσεων του κινδύνου επί του στοιχείου αξίας δημόσια υγεία.

Ενέργειες 3^{ου} σταδίου: Κρίση επιπέδων ανοχής και αποδοχής

Σύμφωνα με το άρθρο 168 η ΕΕ οφείλει να εφαρμόζει πολιτικές και δράσεις με τις οποίες να εξασφαλίζει την προστασία της υγείας του ανθρώπου (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2010, σελ. 122). Έτσι λοιπόν η ΕΕ το 2014 διατύπωσε τροποποιήσεις που αφορούν τους κανόνες χρήσης των κτηνιατρικών φαρμάκων με σκοπό την καταπολέμηση της μικροβιακής αντοχής και την αποτροπή κάθε παράγοντα που αποτελεί κίνδυνο για την υγεία. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 16). Αυτή η ενέργεια προήλθε έπειτα από κρίση της επικινδυνότητας και του επιπέδου ανοχής από την κοινωνία σε ενδεχόμενη πανδημία εξαιτίας της μικροβιακής αντοχής. Συγκεκριμένα, τα αρμόδια όργανα συνυπολόγισαν τα χαρακτηριστικά επικινδυνότητας της πανδημίας (πιθανότητα εκδήλωσης και επιπτώσεις) λόγω μικροβιακής αντοχής και εναρμόνισαν τις αποφάσεις της ΕΕ με το ισχύον νομικό πλαίσιο.

Ενέργειες 4^{ου} σταδίου: Διαχείριση κινδύνων

Η ΕΕ κατά την επιδημία του ιού Έμπολα, μέσω της επιτροπής υγειονομικής ασφάλειας, εξέδωσε ενημερωτικό οδηγό σε όλες τις γλώσσες των κρατών μελών για την ενημέρωση των ταξιδιωτών, σχετικά με τους τρόπους μετάδοσης του ιού και την προστασία από αυτόν. Η ενέργεια αυτή βοήθησε τους ταξιδιώτες στην έγκαιρη προετοιμασία τους για την αποφυγή μόλυνσης από τον ιό. Επίσης έχει διεξάγει ενημερωτικές ημερίδες για λελογισμένη χρήση των αντιβιοτικών και τους λόγους που το επιβάλλουν (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 7). Με αυτό τον τρόπο ενημερώνει τους πολίτες ώστε να είναι σε θέση να αποφύγουν την έκθεση τους στον ιό. Επιπλέον, γνωστοποιώντας τον τρόπο προφύλαξης μειώνει την έκθεση και την τρωτότητα σε αυτόν.

Σύμφωνα με το άρθρο 168 του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ η ΕΕ πρέπει να θεσπίζει μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας, να καταπολεμά ασθένειες

με διασυνοριακή διάσταση (ιός της γρίπης H1N1) και να έχει ετοιμότητα αναγνώρισης και αντιμετώπισης σοβαρών διασυνοριακών απειλών κατά της υγείας (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2010, σελ. 122). Η ΕΕ στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» έχει προγραμματίσει να επενδύσει 1,2 τρεις ευρώ στην υγεία. Μέρος από αυτό το ποσό θα δαπανηθεί για την βελτίωση της πρόληψης, του εντοπισμού της θεραπείας και της διαχείρισης ασθενειών με άμεσο όφελος στην αντιμετώπιση πανδημιών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 14). Με αυτόν τον τρόπο μειώθηκε ο κίνδυνος εμφάνισης πανδημίας και βελτιώθηκε η αποδοτικότητα του συστήματος υγείας.

5. Συμπεράσματα

Εμπορία ανθρώπων και γενετήσια εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί σημαντική απειλή για την Ένωση και θα πρέπει να έχει προτεραιότητα στις εργασίες του επόμενου κύκλου πολιτικής της. Πρόκειται για μια από τις πλέον σοβαρές μορφές του οργανωμένου εγκλήματος, και συνιστά παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Την αντιμετώπιση της συγκεκριμένης απειλής δυσχεραίνει το γεγονός ότι αποτελεί μια από τις πιο κερδοφόρες μορφές του οργανωμένου εγκλήματος. Η ΕΕ έχει αναπτύξει αποτελεσματικό και ολοκληρωμένο νομικό και πολιτικό πλαίσιο όσον αφορά την προστασία των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων και τη στρατηγική της για την αποφυγή εξάλειψης του εν λόγω εγκλήματος. Επίσης έχει λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017α, σελ. 11).

Τρομοκρατία

Σήμερα απολαμβάνουμε πρωτοφανείς ευκαιρίες στην καθημερινή μας ζωή, αλλά βρισκόμαστε επίσης αντιμετώπι με νέες απειλές και προκλήσεις. Η ασφάλεια στις χώρες της Ένωσης δεν μπορεί πλέον να θεωρείται δεδομένη, σε έναν κόσμο όπου τρομοκράτες καταφέρουν βαριά πλήγματα στην καρδιά των πόλεων της Ευρώπης και σε όλο τον κόσμο. Απέναντι στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της έχουν ευθύνη να προστατεύουν τους πολίτες και να προωθούν τα ευρωπαϊκά συμφέροντα και αξίες. Η ασφάλεια έχει καταστεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που απασχολούν τους Ευρωπαίους πολίτες. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017c, σελ. 3).

Κλιματική αλλαγή

Οι ηγέτες της ΕΕ έχουν θέσει για το 2020 ορισμένους από τους πλέον φιλόδοξους στόχους σχετικά με το κλίμα και την ενέργεια, και η ΕΕ είναι η πρώτη περιοχή του κόσμου που έχει θεσπίσει δεσμευτική νομοθεσία για να διασφαλίσει την επίτευξη τέτοιων στόχων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014b, σελ. 7). Η ανάγκη παγκόσμιας δράσης είναι επιβεβλημένη δεδομένου ότι η κλιματική αλλαγή δεν γνωρίζει σύνορα. Σύμφωνα με τους επιστήμονες η βασική αιτία πρόκλησης της κλιματικής αλλαγής είναι τα αέρια του θερμοκηπίου που εκπέμπονται από τους ανθρώπους τα τελευταία 250 χρόνια (Eurostat, 2016). Με την πολιτική που εφαρμόζει η ΕΕ στον τομέα του περιβάλλοντος επιδιώκει την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, και ιδίως την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2010, σελ. 132).

Πανδημία

Η δράσεις της Ένωσης, η οποίες συμπληρώνουν τις εθνικές πολιτικές, αποβλέπουν στη βελτίωση της δημόσιας υγείας και την καταπολέμηση των μεγάλων πληγών της ανθρωπότητας στον τομέα της υγείας. Η ΕΕ στηρίζει τη διερεύνηση των αιτίων της μετάδοσης και της πρόληψης νέων ασθενειών, με σκοπό την αποφυγή εκδήλωσης

φαινομένων πανδημίας και επαγρυπνά για τον έγκαιρο εντοπισμό σοβαρών διασυννοριακών απειλών κατά της υγείας (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2010, σελ. 122). Η αντιμετώπιση κάθε είδους πανδημίας είτε προέρχεται από βιολογικό είτε από χημικό παράγοντα, αποτελεί σοβαρό πρόβλημα λόγω των σύνθετων επιπτώσεων σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Τα αρμόδια όργανα της ΕΕ έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η αντιμετώπιση του προβλήματος μπορεί να γίνει μόνο σε παγκόσμιο επίπεδο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016b, σελ. 8).

Εφαρμογή πλαισίου IRGC

Το πλαίσιο του IRGC παρέχει κατευθυντήριες γραμμές για τον εντοπισμό, την κατανόηση και την αντιμετώπιση των ουσιαδών στοιχείων της χρηστής διακυβέρνησης του κινδύνου για όλους. Μπορεί να βοηθήσει τις αρχές στην διακυβέρνηση των κινδύνων, να οργανώσουν τα καθήκοντά τους, να διαπιστώσουν ελλείψεις στη διαδικασία διακυβέρνησης των κινδύνων και να διατυπώσουν προτάσεις για την βελτίωση τους. Σε διεθνές επίπεδο, το πλαίσιο διευκολύνει τις προσπάθειες για την διακυβέρνηση των κινδύνων και εντοπίζει κοινά σημεία για τον χειρισμό τους σε έναν κόσμο επηρεασμένο από την παγκοσμιοποίηση. Το πλαίσιο IRGC δεν αποτελεί λίστα ελέγχου βασικών σημείων και δεν εγγυάται ότι εξετάζονται όλες οι πτυχές του κινδύνου κατά την ανάλυση του. Αυτό που κάνει είναι η ενσωμάτωση «ευαίσθητων» θεμάτων, όπως οι κοινωνικές αξίες, οι ανησυχίες και οι αντιλήψεις για τον κίνδυνο, στην ανάλυση και διαχείριση των κινδύνων και εξετάζει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των διάφορων φορέων που εμπλέκονται στη διαδικασία διακυβέρνησης των κινδύνων. Το πλαίσιο διακυβέρνησης IRGC μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη πιο περιεκτικών και αποτελεσματικών στρατηγικών διαχείρισης κινδύνου (International Risk Governance Council, 2012, σελ. 23).

Κατάλογος πηγών

- Council of the European Union. (2012). *Serious and Organized Crime Treat Assessment Methodology*. Brussels: European Union. p 03.
- European Commission. (2015). *Study on High-Risk Groups for Trafficking in Human Beings*. Luxemburg: European Union. pp 81-83. όπως ανακτήθηκε την 17/07/2017 από https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_children_as_high_risk_groups_of_trafficking_in_human_beings_0.pdf
- European Environment Agency. (2016). όπως ανακτήθηκε την 13/08/17 από <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/global-and-european-temperature-3/assessment>)
- European Environment Agency. (2017). όπως ανακτήθηκε την 13/08/17 από <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/transport-emissions-of-greenhouse-gases/transport-emissions-of-greenhouse-gases-10>
- Eurostat. (2015). *Trafficking in human beings*. Luxemburg: European Union, p 13. όπως ανακτήθηκε την 13/08/17 από https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eurostat_report_on_trafficking_in_human_beings_-_2015_edition.pdf
- Eurostat. (2016). *Figures for the Future: Sustainable Development in our Every Day Life – A Guide for Citizens*. Luxembourg: European Union. p 51.
- International Risk Governance Council. (2012). *An Introduction to the IRGC Risk Governance Framework*. Lausanne: International Risk Governance Council. σελ. 4.
- International Risk Governance Council. (2015). *Risk Governance: Towards an Integrative Approach*. Geneva: International Risk Governance Council.
- Goetschel, L. (2000). Globalisation and security: The challenge of collective action in a politically fragmented world. *Global Society*, 14(2), 259–277. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1080/13600820050008476>
- Kasperson, R., & Stallen, P. (1991). *Communicating Risks to the Public*. Boston: Springer. p73
- Lund, M. S., Solhaug, B., & Stolen, K. (2010). *Model-driven risk analysis: the CORAS approach*. Berlin; London ; New York: Springer. σελ. 48.

- Renn, O., & Walker, K. (2008). *Global Risk Governance: Concept and Practice Using the IRGC Framework*. Geneva: Springer. σελ 3
- United Nations. (2015). *Paris Agreement*. pp (1-2).
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2010). Ενοποιημένες Συνθήκες Χάρτης των θεμελιωδών Δικαιωμάτων, Βέλγιο: Ευρωπαϊκή Ένωση. όπως ανακτήθηκε την 13/08/17 από https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/eu_citizenship/consolidated-treaties_el.pdf
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2011). Οδηγία 2011/36 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Στρασβούργο: Ευρωπαϊκή Ένωση. όπως ανακτήθηκε την 20/07/17 από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0036&from=EL>
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2017). Οδηγία 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Στρασβούργο: Ευρωπαϊκή Ένωση. όπως ανακτήθηκε την 20/07/17 από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L0541&rid=1>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014a). Η Ευρωπαϊκή Ένωση με Απλά Λόγια: *Σύνορα και Ασφάλεια*. Λουξεμβούργο: Ευρωπαϊκή Ένωση. όπως ανακτήθηκε την 20/07/17 από <http://u4eu.eu/files/edu/synorakaiiasfaleia.pdf>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2014b). Η Ευρωπαϊκή Ένωση με Απλά Λόγια: *Δράση για το κλίμα*. Λουξεμβούργο: Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2015). *Εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Θεματολογίου για την Ασφάλεια: Σχέδιο δράσης ΕΕ για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και της χρήσης πυροβόλων όπλων και εκρηκτικών*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2016a). *Έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. όπως ανακτήθηκε την 20/07/17 από <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EL/1-2016-267-EL-F1-1.PDF>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2016b). Η Ευρωπαϊκή Ένωση με Απλά Λόγια: *Δημόσια Υγεία*. Λουξεμβούργο: Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017a). *Έκτη Έκθεση προόδου προς μία αποτελεσματική και πραγματική Ένωση Ασφάλειας*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. όπως ανακτήθηκε την 20/07/17 από <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/EL/COM-2017-213-F1-EL-MAIN-PART-1.PDF>

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017b). *Έβδομη Έκθεση προόδου προς την κατεύθυνση μιας αποτελεσματικής και πραγματικής Ένωσης Ασφάλειας*. Στρασβούργο: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2017c). *Έγγραφο Προβληματισμού Σχετικά με το Μέλλον της Ευρωπαϊκής Άμυνας*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Ένωση. σελ 3.
- Κονιάδης Ξ.Ι. «Εισαγωγή στην κοινωνική Διοίκηση και τους Θεσμούς Κοινωνικής Ασφάλειας, Παπαζήση, Αθήνα 2008 σελ 154)
- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2009). Ανακοινωθέν Τύπου: *Απασχόληση, Κοινωνική Πολιτική, Υγεία και Καταναλωτές*. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Ένωση. όπως ανακτήθηκε την 20/07/17 από http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-09-287_el.htm
- Συμβούλιο ΕΕ ανακοινωθέν τύπου όπως ανακτήθηκε την 26 Ιουλ 2017 http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-09-287_el.htm
- Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2008). *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία*. Αθήνα: Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης, σελ 211. όπως ανακτήθηκε την 20/07/17 από <http://www.moh.gov.gr/articles/health/domes-kai-drasesis-gia-thn-ygeia/ethnika-sxedia-drashs/95-ethnika-sxedia-drashs?fdl=230>
- Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης. (2009). *Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αντιμετώπιση Πανδημίας Γρίπης*. Αθήνα: Υπουργείο Υγείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης, σελ 6.
- Χαραλάμπους Α., Τσίση Θ. (2010), *Οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στον τομέα της υγείας και η ανάπτυξη ενός υπερεθνικού ρυθμιστικού πλαισίου*. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής, 27(1):106-112.

Παράρτημα «Α»

Πίνακας 1: Καταγεγραμμένα θύματα που ήρθαν σε επαφή με τις αρχές (ανά 100.000 κατοίκους)

	2010				2011				2012				2010-2012			
	Total	Victims per 100 000 inhabitants	Males ratio	Females ratio	Total	Victims per 100 000 inhabitants	Males ratio	Females ratio	Total	Victims per 100 000 inhabitants	Males ratio	Females ratio	Total	Victims per 100 000 inhabitants	Males ratio	Females ratio
EU-28	9 710	1.6	0.4	2.2	9 438	1.6	0.9	2.5	10 998	2.2	1.0	3.0	30 146	2.0	0.8	2.6
Belgium	137	1.3	1.5	1.0	149	1.4	1.5	1.2	157	1.4	1.5	1.3	443	1.3	1.5	1.2
Bulgaria	580	7.8	1.2	14.1	541	7.3	2.6	11.9	579	7.9	2.0	13.5	1700	7.7	1.9	13.1
Czech Republic	131	1.3	0.1	0.1	101	1.0	0.0	0.1	100	1.0	0.0	0.0	332	1.1	0.0	0.1
Denmark	53	1.0	0.0	1.8	60	1.1	0.0	2.1	66	1.2	0.4	2.0	179	1.1	0.1	2.0
Germany	651	0.8	0.1	1.4	672	0.8	0.1	1.5	626	0.8	0.1	1.4	1 949	0.8	0.1	1.5
Estonia	57	4.3	:	:	56	4.2	6.3	2.4	22	1.7	2.3	1.1	135	3.4	:	:
Ireland	78	1.7	0.8	2.7	57	1.2	0.4	2.1	48	1.0	0.7	1.3	183	1.3	0.6	2.0
Greece	92	0.8	0.2	1.2	97	0.9	0.5	1.0	94	0.8	0.3	1.3	283	0.8	0.3	1.2
Spain	1 605	3.5	0.6	6.3	234	0.5	0.1	0.9	125	0.3	0.0	0.5	1 964	1.4	0.2	2.6
France	726	1.1	0.1	2.1	654	1.0	0.0	1.9	751	1.2	0.0	2.2	2 131	1.1	0.0	2.1
Croatia	7	0.2	0.0	0.3	14	0.3	0.0	0.6	11	0.3	0.2	0.3	32	0.2	0.1	0.4
Italy	2 381	4.0	:	:	1 560	2.6	1.3	3.9	2 631	4.4	2.5	6.1	6 572	3.7	:	:
Cyprus	52	6.3	1.3	11.2	40	4.8	1.2	8.1	37	4.3	2.6	5.9	129	5.1	1.7	8.3
Latvia	21	1.0	0.0	1.8	111	5.4	0.4	1.6	144	7.0	0.3	3.2	276	4.4	0.2	2.2
Lithuania	15	0.5	0.0	0.9	22	0.7	0.0	1.3	14	0.5	0.2	0.7	51	0.6	0.1	1.0
Luxembourg	11	2.2	0.4	4.0	12	2.3	0.0	4.7	7	1.3	0.4	2.3	30	1.9	0.3	3.6
Hungary	59	0.6	0.2	1.0	134	1.3	0.1	2.4	57	0.6	0.1	1.0	250	0.8	0.1	1.5
Malta	0	0.0	0.0	0.0	3	0.7	0.5	1.0	8	1.9	0.0	3.8	11	0.9	0.2	1.6
Netherlands	993	6.0	1.4	10.5	1 222	7.3	2.7	11.7	1 711	10.2	2.4	17.9	3 926	7.9	2.2	13.4
Austria	62	0.7	0.1	1.4	70	0.8	0.2	1.5	103	1.2	0.3	2.1	235	0.9	0.2	1.6
Poland	278	0.7	:	:	310	0.8	:	:	246	0.6	:	:	834	0.7	:	:
Portugal	8	0.1	0.1	0.0	7	0.1	0.0	0.1	5	0.0	0.1	0.0	20	0.1	0.1	0.1
Romania	1 154	5.7	5.1	6.2	1 048	5.2	3.9	6.4	1 041	5.2	3.8	6.5	3 243	5.4	4.3	6.4
Slovenia	35	1.7	0.3	3.0	21	1.0	0.1	1.9	67	3.3	0.2	1.3	123	2.0	0.2	2.1
Slovakia	28	0.5	0.5	0.5	31	0.6	0.5	0.7	40	0.7	0.2	0.6	99	0.6	0.4	0.6
Finland	69	1.3	1.1	1.5	87	1.6	1.5	1.7	75	1.4	1.4	1.3	231	1.4	1.4	1.5
Sweden	96	1.0	0.1	0.1	127	1.3	0.2	0.3	88	0.9	0.1	0.2	311	1.1	0.1	0.2
United Kingdom	331	0.5	0.3	0.7	1 998	3.2	2.6	3.3	2 145	3.4	2.8	3.6	4 474	2.4	1.9	2.6
Iceland	2	0.6	0.0	1.3	0	0.0	0.0	0.0	2	0.6	0.6	0.6	4	0.4	0.2	0.6
Norway	36	0.7	0.2	1.3	41	0.8	0.4	1.3	48	1.0	0.6	1.4	125	0.8	0.4	1.3
Switzerland	46	0.6	0.2	1.0	36	0.5	0.1	0.8	60	0.8	0.1	1.4	142	0.6	0.1	1.1
Montenegro	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Serbia	89	1.2	0.3	2.1	88	1.2	0.9	1.5	79	1.1	0.5	1.6	256	1.2	0.6	1.8
Turkey	58	0.1	0.0	0.2	82	0.1	0.0	0.2	55	0.1	0.0	0.1	195	0.1	0.0	0.2

: Data not available

(Πηγή: Eurostat, trafficking in human beings 2015: 23)